

VÅR MARIN

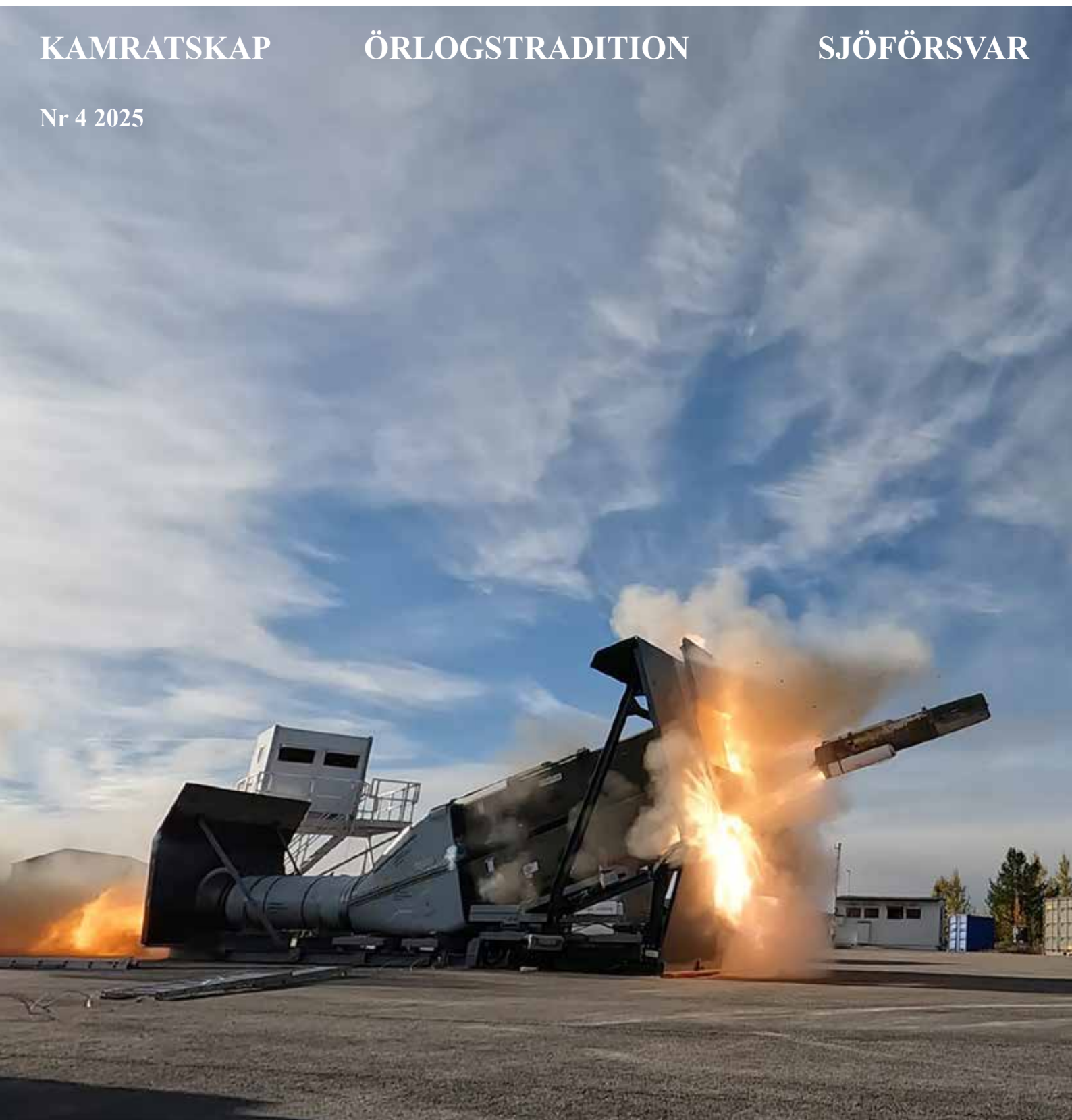
Utges av Föreningen Marinkamraterna

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 4 2025

VÅR MARIN

Tidskrift för Riksförbundet Föreningen
Marinkamraterna

Nr 4 december 2025

Årgång 91
ISSN 0015-4431

Förbundets Högste Beskyddare:
Amiral H.M. Carl XVI Gustaf

Rikshedersordförande:
Konteramiral Johan Norlén, Marinchef

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Ingmar Elofsson – ingmar.elfsson@marinkamraterna.se
Tel: 076-800 1600
Blåportshöjden 2E, 371 56 KARLSKRONA

GRAFISK FORMGIVARE:

Thomas Engevall – thomas.engevall@marinkamraterna.se
Tel: 070-588 7589
Junibacken 9, 135 54 TYRESÖ

TRYCKERI: Åtta45, Järfälla

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 250 kronor/år. 4 nummer.
Kostnad lösnummer 80 kronor.

ANNONSER:

Kontakta redaktören eller den grafiske formgivaren alt:
E-post: annonser@marinkamraterna.se

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm
Öppet efter överenskommelse
Internet: www.marinkamraterna.se
Adress e-post: riks@marinkamraterna.se
Tfn via ordförande: 070-588 7589

PLUSGIRO- & BANKGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4 (plusgiro)
Stora Tratten: 827-7071 (bankgiro)

FÖRENINGEN MARINKAMRATERNAS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Konteramiral Thomas Engevall
Tel: 070-588 75 89

Vice ordförande: Örlogskapten Lars Sager
Tel: 070-811 81 02

Förbundssekreterare:

Jan Eric Knutas tel 070-672 17 62
jan.eric.knutas@gmail.com

Webansvarig/medlemsregister

Krister Hansen tel: 070-381 03 12
kristerh@marinkamraterna.se

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743
Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Innehållsförteckning

Ledare	3
Redaktören har ordet.....	4
Vår Marin.....	6
Flygförmåga till sjöss ger fördelar	9
Minsveparen HM Tjurkö från minsvepare till piratjägare	12
Det maskerade fartyget	16
Marint sjukvårdskompani på tillväxt	17
Stockholms sjöförsvaret Del 4 – Det rörliga sjöförsvaret med fartyg och båtar	21
Unik sjömansutbildning i Härnösand.....	26
Traditionell Femkamp i Region Mitt	28
Stora Tratten i vinteride	30
Namnet "Vår marin"	33
Kepsen som skapar kontakt	34
Kunglig Rodd.....	36
På annonsörsbesök hos SOSS/SEU	42
Materielnyheter	44
Julhälsningar	47
Lokalföreningarna informerar.....	48
Födelsedagar, Vi hyllar	60
Nya medlemmar.....	61
Avlidna kamrater.....	62
Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar	63

Omslagsbild: Marinen utvecklar ett nytt robot-lucksystem för Visbyklassen. Under hösten belastningsprov av lucksystemet genomförts för att skapa förutsättningar för det uppgraderade Robot 15-systemet. I ett nära samarbete med FMV, Saab Dynamics och Svekon (en av annonsörerna i Vår Marin som kommer att presenteras närmare i ett kommande nummer) har en prototyp av lucksystemet byggts upp och prövats på FMV:s provplats i Vidsel. Källa: Marinen/FMV. Foto: Christine Sunnerhage, Forsvarsmakten.

Baksida: Baksidan utgörs av ett återtryck av omslaget på vår tidskrifts jubileumsnummer som utgavs i samband med Flottans Mäns 10-årsjubileum 1945. Kostnären är Evert Taube.

Marinkamrater!

Arbetet med namnbytet på riksnivå är nu klart och några av lokalföreningarna såsom Västerås, Gotland och Karlskrona har redan antagit eller verkar fullt ut under nytt namn, medan nog i princip alla andra är igång med sitt arbete med skiftet. Det är bra och ju snabbare det går på totalen desto tydligare blir också skiftet utåt sett för nya potentiella medlemmar i vår organisation.

Sedan det extra riksårsmötet i september har jag hunnit med ett eget besök i början av oktober hos Flottans män i Halmstad. För er som inte varit där rekommenderas ett besök till en mycket trevlig och uppfärskad "Marinstuga" belägen i hamnen på norra sidan av Nissans utlopp. Där kunde jag kostatera att namnet Marinkamraterna redan syntes på kommande program och andra informationsskrifter. Jag fick också frågan om "Måste vi byta ut vår fina snidade träskylt med namnet Flottans Män nu?" Min syn som jag förklarade är att vi ska genomföra namnbytet med förstånd och med koppling till vår historia och att det inte finns några skäl att omedelbart göra den typen av skiften och ingrepp. Har man ingen skylt och ska göra en ny, jag då är det väl givet att det ska stå "Marinkamraterna" på den, annars kan man avvakta. Själv tror jag att det (inom några år) ändå kommer att te sig naturligt att skifta den typen av regalier men det är inget som behöver tidssättas.

Däremot så kommer vi inte, från riksförbundets sida att sälja kepsar med texten "Flottans Män" efter årsskiftet på hemsidan. Vi räknar med att det snart därefter kommer att finnas nya "uppdaterade kepsar" till försäljning. Förutom de "gamla kepsarna" är det enbart telegramblanketter med "Taube-motiv", "Frimärken" samt förtryckta kuvert som är sådant som inte passar lika bra framöver som de gjort fram till och med nu.

Jag har också fått gratulationer till oss från såväl nuvarande som tidigare marinchef som önskar oss lycka till i vår fortsatta viktiga verksamhet.

I vanlig ordning är det väldigt roligt och inspirerande att läsa om verksamheten ute i våra lokalföreningar i den avslutande delen av tidningen. Det är mycket som pågår och jag vill så här på slutet av året rikta ett stort och innerligt tack till alla er som är engagerade i olika positioner ute i lokalföreningarna; i styrelsen, i byssan, i programkommittéer, i lokalfrågor, som stugfogdar och allt vad det kan vara. Det är ni som är ryggraden i hela vår verksamhet och utan ert engagemang så vore vi inte de vi är, en 90-årig förening som precis orkat ta tag i en avgörande fråga för att vi ska kunna fira 100 år om tio år och än mer där bortom.

Med tämligen hög sannolikhet kommer vi att kunna distribuera nästkommande nummer (Nr: 1/2026) till samtlig personal i marinen. Det kommer att utgöra en möjlighet att få en kickstart på vår rekrytering nästa år, såväl av de som är inne i systemet, men kanske lika viktigt, att via dem som är inne nu, kunna nå de som

nyligen lämnat men som av olika skäl inte hittat till oss ännu. Kanske för att de inte vet att vi finns över huvud taget eller kanske för att de inte insett vilket bra gäng vi är och hur trevligt man kan ha i vårt sällskap.

2026 kommer likväl att vara ett år fyllt av utmaningar och uppgifter men också av stora möjligheter till att ha trevligt och umgås.

Jag vill passa på att redan nu göra lite reklam för två evenemang.

- Riksårsmötet på Marstrand 3-5 maj som arrangeras av lokalföreningen i Göteborg. Med kännedom om hur Claes Strömvall driver verksamheten i Göteborg känner jag mig helt trygg att kunna utlova något alldeles extra. Till er som brukar komma – kom igen! Till er som inte varit på ett riksårsmöte på länge – ta chansen till att möta våren i väst och kunna ha Marstrand mer eller mindre för oss själva.
- Nordiskt kamratföreningsmöte (det 23:e i ordningen) i Köpenhamn/Danmark den 11-13 juni. Traditionellt har varje land ett 10-tal platser så här är det lite mer trångt om saligheten. Den formella inbjudan kommer i början av 2026 och därefter kommer möjligheten att finnas att anmäla sig vid förbundets hemsida. Vi arrangerade det hela i Karlskrona 2022 och det var i Fredriksstad i Norge i fjol.

Nu är det dock hög tid att sätta upp adventsljusstakar, stjärnor och annat för att efter ett hektiskt år kunna vara ner och fira jul och nyår med nära, kära, vänner och kamrater.

*En riktigt God Jul och Gott Nytt År till-
önskas alla medlemmar i Marinkamrater-
na/Flottans Män!*

Thomas Engevall

Redaktören har ordet

Vi har nu passerat månadsskiftet november – december och då den 1 december 2025 som är en historisk dag då vi bytt namn på vår förening till Marinkamraterna och tidskriften till Vår Marin. Vi arbetar för att i framtiden bjuda på reportage om marinen både från nu och förr. Förbanden både inom marinen och Försvarsmakten är aktiva på sociala medier och på både Facebook och Instagram och här kan du ta del av dagliga nyheter.

En annan stor händelse, förutom namnbytet, är vårt årliga riksårsmöte som vi genomför ombord på en färja eller på landbacken. Nästa år, 2026, genomförs riksårsmötet från söndagen den 3 maj till tisdagen den 5 maj. Riksårsmötet är på västkusten i Marstrand och Lokalföreningen i Göteborg står som arrangör. Göteborgsföreningen är i full gång med planeringen och har lovat ett riksårsmöte där den marina kulturen på västkusten och i området kring Göteborg är ledstjärnan. Mycket kommer att erbjudas er alla förutom de möten som vi alltid genomför. Den traditionella banketten är på det anrika Societetshuset i Marstrand. I första numret av tidskriften 2026 får du mer information och alla andra praktiska detaljer för riksårsmötet. På Göteborgsföreningens vägnar hälsar vi alla välkomna och ser fram emot på sedvanlig stor uppslutning.

En viktig del av vårt arbete med tidskriften är det bidrag vi får från er läsare i form av olika artiklar och om verksamheten i lokalföreningarna. Ibland har tendensen varit att materialet är lite väl voluminöst. Därför är det viktigt att ni håller er till max 400 ord i era bidrag från lokalföreningarna, det är knappt en A4-sida i teckenstorlek 12 och denna text innehåller ca 400 ord. Har ni något särskilt att berätta så gör vi gärna det i reportageform. Se även i slutet på Lokalföreningarna informerar.

Kortet med Julhälsningen är ett av flera olika som en gång gavs ut av Flottans Män med Ragnar Kempe som tecknare. Sven Ragnar Georg Kempe föddes i Skövde den 5 december 1903 och blev längre fram en unik och mycket skicklig skildrare av Flottans män och deras liv ombord och iland. Flera bilder finns på Marinkamraternas internetsida (F.d. Flottans Män) och en del av vårt marina arv även om en del av teckningarna kanske inte helt passar in dagens värdegrund.

Redaktionen vill tillönska alla våra medlemmar och läsare en God Jul och Ett Gott Nytt År!

Manusstopp och utgivning för tidskriften är fasta tider året runt och den 10:e för lokalförening och den 15:e för övriga enligt följande:

Nr 1 manusstopp 10 respektive 15 februari, utgivning i mitten av mars.

Nr 2 manusstopp 10 respektive 15 maj, utgivning i mitten av juni.

Nr 3 manusstopp 10 respektive 15 augusti, utgivning i mitten av september.

Nr 4 manusstopp 10 respektive 15 november, utgivning i mitten av december.

Ingmar Elofsson

E-post: ingmar.elfsson@marinkamraterna.se

(OBS! den nya e-postadressen)

Tfn: 076-800 1600

Julkortet får illustrera ett sätt att hantera dagens hybridkrigföring som är helt okänsligt för GPS-störning.

SÖK EKONOMISKT UNDERSTÖD ELLER STIPENDIUM FÖR STUDIER FRÅN SEU – SJÖOFFICERARNAS ENSKILDA UNDERSTÖDSFOND!

Destinatärer som är i ekonomisk kris av något slag eller som har svårt att få vardagsekonomin att gå ihop är varmt välkomna att söka ekonomiskt understöd från SEU. Det kan också röra sig om exempelvis tandläkarkostnader, kostnader för mediciner eller för andra större utgifter. Varje ansökan behandlas individuellt och konfidentiellt av stiftelsen.

Därutöver så ger stiftelsen också stipendier för studier vid läroanstalt, främst för högre studier vid universitet och högskola, såväl i Sverige som utomlands. Stipendier ges även för grundskolelever för studier vid annan ort eller t.ex. sommarläger av olika slag.

VEM KAN SÖKA?

Sjöofficerare och ordinarie medlemmar vid Sjöofficerssällskapen i Stockholm, Karlskrona och Göteborg. **Samt äkta make/maka, änkor/änkemän, barn och efterlevande** till Sjöofficerare och ordinarie medlemmar vid ovan nämnda sällskap.

Ansökan skickas till per mejl till: kansli@soss.se

samt med vanlig post till: SEU C/O DVÖ, Teatergatan 3, 111 48 Stockholm.

Ansökningshandlingar återfinns på www.soss.se

Frågor ställs till: kansli@soss.se

Ansökningar mottages året runt.

VÄLKOMMEN MED DIN ANSÖKAN!

Vår Marin

När jag läser nr 3/2025 av "Flottans Män" ser jag att tidskriften kommer att byta till "Vår Marin". Det är bara att gratulera till det nya namnet och hoppas att rekryteringen till föreningen kommer att förbättras.

I Redaktörens Spalt finns en bild på medlemsbladet från 1936. Eftersom ledorden "Kamratskap, Örlogs-tradition, Sjöförsvar" finns kvar så skulle en ny vinjett kunna bygga på vinjetten från 1936.

I referatet från "NATO-seminariet" finns två bilder. Den första visar på "Nytt operativt koncept". Alla försvarsgrenar bidrar väl till detta – inte bara marinen. Att vi ska bidra till allt är självklart men marinen har en begränsad förmåga åtminstone till mitten av nästa decennium. Den andra bilden (på sid 11) visar på nya uppgifter. Marinen kan med nuvarande sammansättning knappast lämna stöd och support på Västkusten samtidigt som vi etablerar sjökontroll i Östersjön. Vi måste välja och förlita oss på övriga NATO som förmodligen också har begränsade resurser. Finland bygger för närvarande fyra stora fartyg så dessa kan nog ta över från dem som för närvarande uppträder med stora fartyg i Östersjön. Dessa torde göra större nytta för att skydda andra viktiga sjötransporter på annat håll.

Jag ser också att styrelsen har övervägt att efter namnbytet på föreningen kalla tidskriften för "Marin-nytt". Eftersom försvarsgrenarnas tidskrifter planeras uppstå var namnet redan upptaget så det blev "Vår Marin". Det är också ett bra namn. Marinchefen behöver många kanaler för att föra ut det marina budskapet. Tidskriften "Vår Marin" och alla lokalavdelningar är bra kanaler.

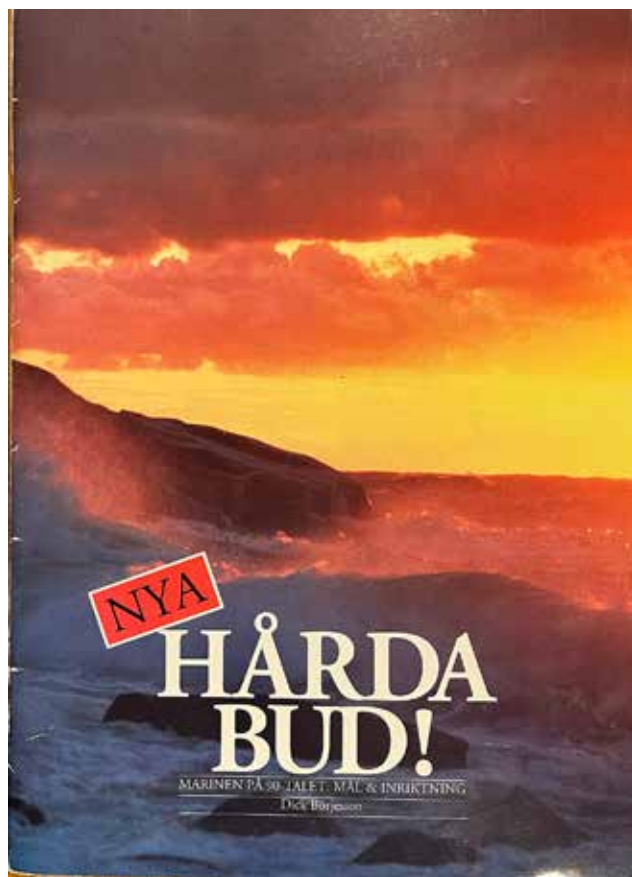
När jag som marinchef år 1990 och när riksdagen år 1992 hade fastställt försvarsbeslutet, provade jag nya koncept för att informera alla i marinen. År 1990 redovisade jag i skriften "Hårda Bud" och i videon "Vaktförfångning" min programförklaring för min marinchefsperiod. När riksdagen fastställt försvarsbeslutet kom nästa skrift, "Nya Hårda Bud". År 1990 sade jag att vi skulle skapa en marin som inger respekt utåt och förtroende inåt. Det skulle vi nå genom att:

- utveckla krigsorganisationen så att det råder balans mellan dess olika delar
- ge krigsorganisationen en förbättrad förmåga att möta olika hot i skilda konfliktnivåer
- ta egna initiativ för att utveckla en professionell marin
- förändra organisationen så att det skapas förutsättningar för en långsiktig ekonomisk stabilitet
- skapa balans mellan vidmakthållande och förnyelse och genom att
- omedelbart avveckla de delar av marinen som inte uppfyller de mest grundläggande kraven på krigsduglighet och tillgänglighet

- redan i fred ge krigsförbandschefer ett stort ansvar för krigsduglighet och beredskap
- redan i fred kaderorganisera de operativt viktigaste krigsförbanden
- i alla delar av organisationen stärka samhörigheten mellan flottan och kustartilleriet bl a genom att fortsätta den redan påbörjade integrationen på marin-kommandonivån
- minska detaljstyrning och detaljreglering till förmån för ett ökat ansvarstagande för krigsduglighet, beredskap och effektivitet på alla nivåer
- anpassa utbildningen både mot en ökad integration mellan flottan och kustartilleriet och till det nya utbildningssystemet
- anpassa behovet av anställda i fred och deras kompetens till den förändrade organisationen och det nya ledningssystemet (VI 90).

Vad gäller idag? Vi har ändrat några namn i organisationen men har samtidigt blivit mindre.

Den svenska marinen är uppbyggd för invasionsförsvar i Östersjön. Kunskap om grunda, skiktade och skärgårdsrika vatten borde vara värdefullt för alla som uppträder i våra vatten. Detta skulle kunna vara vårt bidrag till försvarsalliansen i stället för att utomlands bygga stora fartyg av Luleåklass i stål som skyddar sjöfarten på Atlanten eller i fjärran länder.

Viceamiral Dick Börjesson vid en minröjningsoperation i Litauen 1997. Viceamiral Börjesson var vid tillfället Militärbefälhavare i Mellersta militärområdet (Milo M) Fr v. Litauens försvarsminister. Något skymd syns Sveriges försvarsminister Björn von Sydow och till höger generallöjtnant Sven-Åke Jansson som var chef för Södra militärområdet (Milo S). Foto: Försvarsmakten.

När vi beställde Koster-, Styrös-, och Visbyklasserna så gick vi från trä och stål till plast. Låga signaturer under vatten var en av parametrarna som talade för lösningen. En annan var den låga livstidskostnaden. Stålfartyg utrangeras efter c:a 25 år men plastfartyg håller åtminstone dubbelt så länge. Att kunna bygga och upgradera fartyg inom landet torde också ha säkerhetspolitisk betydelse. Då Sverige byggde i plast fanns ingen kunskap om detta skrovmaterial men SAAB kunde då och kan säkert nu. Visby generation 2 skulle förmodligen uppfylla marinchefens krav på nya ytattackfartyg.

Det är lätt att plädera för gamla lösningar. Dagens beslutsfattare liksom gårdagens måste se långt in i framtiden. Hur bör marinen utformas för framtida utmaningar? Att beställa fartyg som är omoderna redan vid leverans är ingen lösning som bär framåt. Att uppfylla försvarsalliansens krav på större fartyg är knappast det bästa för Sverige. Drönare för luftförsvar är bra men utprovning av drönare till havs måste också ske. På sid 50 i "Flottans män" redovisas materiellyheter bl.a. LUUV. Jag trodde att samarbetet mellan FMV, Försvarsmakten, FOI, industrin var rutin för att tänja på teknikens gränser och utforska alla möjligheter.

Våra politiska och militära ledare har i sina beslut inte tagit hänsyn till Sveriges beroende av havet. Att

köpa nya stridsvagnar till armén och avdela pengar till Gripens efterträdare när marinens brister är så uppenbara vittnar inte om att vårt land också behöver en stark marin. Att marinchefen har tillsatt en utredning är utmärkt men även den måste se till att marinens pengar används för framtida satsningar. Geografin förändras inte för att Sverige ändrar sin säkerhetspolitik. Att tänka nytt är nödvändigt. Erfarenheterna från Ukraina bör påverka hur marinen utformas för att möta framtida utmaningar.

Text: Dick Börjesson

CM 1990-94, MB 1994-98, sakkunnig i Försvarsdepartementet 1998-2003.

En del av naturens tystnad

Våra banbrytande innovationer är en del av försvarets förmåga att inte synas eller höras – när det verkligen behövs

SAAB

| En del av Sverige

saab.com/endelav

Flygförmåga till sjöss ger fördelar

Det blåser och sjöhävningen känns i fartyget som med jämna mellanrum vibrerar till. Manöverofficern håller kurs och fart mot vindriktningen efter de styrningar som flygplatskoordinatören ger. Utanför hörs ljudet av en helikopter som närmar sig. Det är snart dags för landning. Tre ton helikopter ska möta tre tusen ton fartyg. Ännu en av 60-talet landningar för den här dagen avklarad under den intensiva utbildningen av flygplatspersonalen.

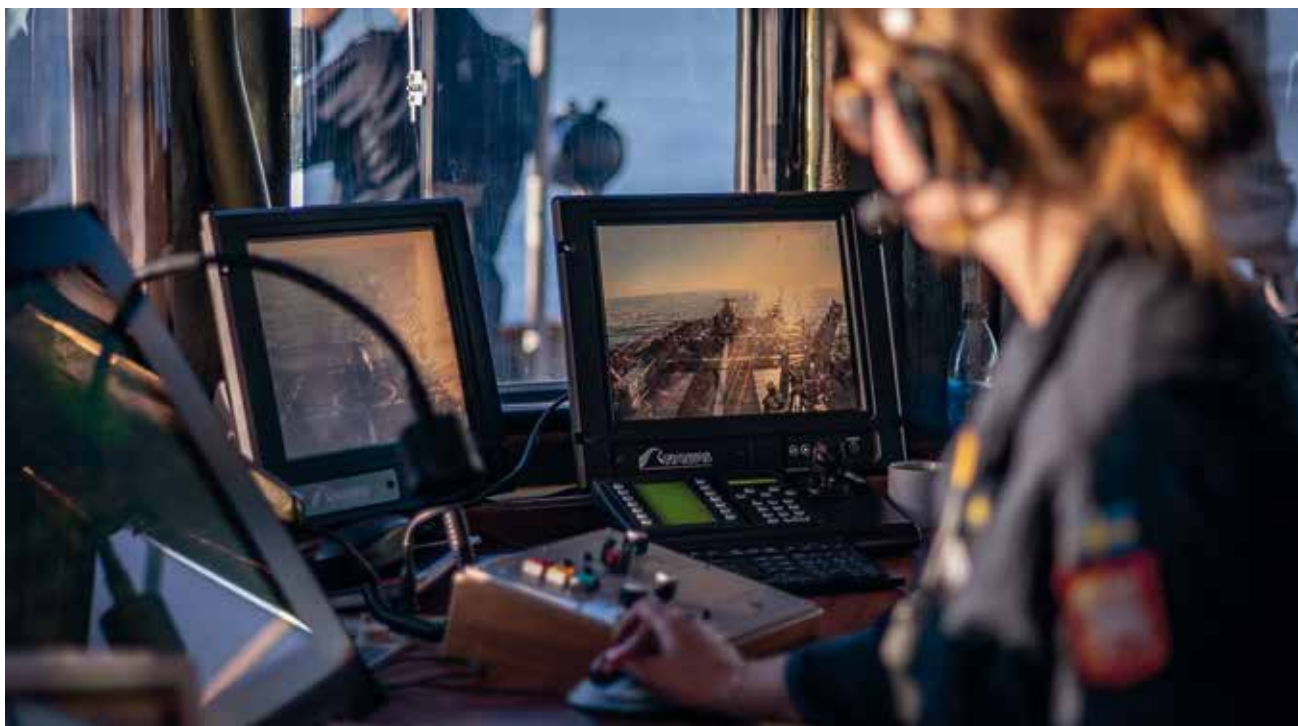
Sjöoperativ helikopter är en självklar del i alla typer av operationer till sjöss både för spaningsuppdrag och för att lösa transporter. Helikoptern kan även bidra vid sjöräddning både genom att användas vid eftersök men också genom att transportera skadade mellan fartyg och fartyg till land.

– Marinen får en hel rad med olika styrkor och fler handlingsmöjligheter med ombordbaserad helikopter. Framförallt används helikoptern som en framskjuten spaningsresurs som därmed förlänger fartygets räckvidd och medger också att fartyget kan agera passivt då risken att själv bli utspanad är stor, säger fartygsschefen Thomas Zimmerman.

För att säkerställa funktionen har marina fartygsbesättningar drillats under en vecka i september ombord på HMS *Carlskrona*. Det är Marinbasen som har uppdraget att genom HMS *Carlskrona* se till att helikopterlandningsförmågan till sjöss inom marinen bibehålls

Flight deck officer, FDO är den som leder arbetet på däck och som pratar med flygkoordinatören på bryggan. Piloterna håller han kontakt med genom tydliga handsignaler. Logistikofficer Melker är en av de nya FDO:erna som utbildats och som numer har en ny tillikauppgift. "Det bästa har varit att vara samlade på samma plattform och att direkt kunna prata med piloterna om vad de tycker är bra eller dåligt i hur vi gör. Det har varit väldigt utvecklande", säger Melker.

Flygplatskoordinatören, FLYCO sitter på bryggan som spindeln i nätet och är den som i samband med start och landningar har kontakt med piloterna och ger manöverofficeren rätt ingångsläge för att hålla rätt kurs och fart. Det är många faktorer att ta hänsyn till för att landningar och tankningar ska vara möjliga. Därför är det ett måste med god simultankapacitet och att ha lätt för att prata i radio, oftast på engelska. Marieke är efter utbildningen nu godkänd FLYCO och fick sista dagen köra hela landningsförfarandet själv. "Jättehäftig känsla att vara den som styr allt. Vinden har varit oförutsägbar och vridit sig hela tiden och då måste kurs och fart anpassas efter det. Det blir snabba kast, men vi jobbade bra tillsammans på bryggan för att ge de bästa landningsförutsättningarna", säger Marieke.

"Tillsammans bygger vi varandras styrka. Både fartyget och helikoptern får betydligt längre räckvidd och uthållighet när vi är samgrupperade", säger Thomas Zimmerman, fartygschef. "Med fartyget har jag bra förutsättningar att utöver helikopterpersonalen ha med mig både tekniker, uppdragsspecialister, planeringsofficerare med flera vilket gör att vi kan få ut det mesta av flygtiden", säger Fredrik Elofsson, 3:e helikopterskvadronen. Skillnaderna mellan en landningsplats på ett fartyg eller att fartyget har en funktion som en militär flygplats ligger i att helikoptern kan landa, surras fast, tanka och stänga av motorn på den militära flygplatsen till sjöss. HMS Carlskrona är en av de svenska militära flygplatserna till sjöss.

Som utförare har FDO:n en grupp sjömän, ett "flight deck crew" ur fartygets olika arbetsgrupper. Dessa har som tillikauppgift att när "ställning till helikopter" utropas, snabbt ta på hjälm och flytväst, överlevnadsdräkt om det är mörkt och kallt och ta sig ut på däck. Där är deras uppgift att vara beredda på att surra och lossa helikoptern, eller stödja vid tankningar eller olyckshändelser.

"Om landning måste ske i hög sjö och dålig sikt måste det sitta i ryggmärgen hur man ska göra för alla inblandade. Det ligger mycket planering bakom en sån här utbildningsperiod", säger Håkan Ahrberg som är den som håller i utbildningen på HMS Carlskrona.

Om det värsta händer har man bättre förutsättningar att mildra skadan något om man har tränat på det innan. Därför övades olika scenarior där helikopterpersonalen vid landning på något sätt skadats. Här fick de nya FDO:erna tränas i att leda räddningsarbetet.

och även taktikutvecklas tillsammans med 3:e helikopterskvadronen.

– Som mest blev det ett 60-tal landningar per dag under årets kurs. Det är mängdträning som gäller, i ljus och i mörker för att alla inblandade ska ha ett ryggmärksbeteende och välja att göra rätt under alla olika förutsättningar, säger Håkan Ahrberg som håller i utbildningen på HMS Carlskrona.

Under den praktiska delen av utbildningen som sker ombord, är det ett fyrtiotal personer engagerade. Instruktörer ur Marinbasen och Sjöstridsskolan utbildar grupperna med sjömän och specialistofficerare för att dessa via sina roller ska få flygplatser att fungera ombord på sina respektive fartyg. Att jobba i helikopterlandningsfunktionen är en sidouppgift utöver den ordinarie roll man har ombord. 3:e helikopterskvadronen deltar med ett antal piloter och tekniker som ser till att hålla helikoptern i luften. En förmåga även för NATO-alliansen.

I dagsläget är det HMS Carlskrona och Visbykorvetter som har flygplatsförmågan utöver andra motsvarande enheter i alliansen. Sverige har sedan nästan tjugo år tillbaka använt Natostandard för sjöoperativa militära landningsplatser till sjöss vilket gör att helikoptrar sedan länge har kunnat verka sömlöst. De svenska sjörörliga helikoptrarna är organiserade i 3:e helikopterskvadronen i Ronneby och det är helikopter 15 som kan baseras ombord på de fartyg svenska marinen förfogar över i dagsläget. Sedan intåget i Nato har skvadronen fått mer att göra.

– Vi har flugit i många operationer sen inträdet i alliansen och vi har landat på flera allierades fartyg. Vi upprätthåller förmågan genom att lösa skarpa uppgifter säger Fredrik Elofsson, 3:e helikopterskvadronen.

Text och foto: Carolina Lorentzson/Försvarsmakten.

Minsveparen HM Tjurkö från minsvepare till piratjägare

Minsveparen *Tjurkö* sjösattes den 29 juni 1953. HM *Tjurkö* var då det sista fartyget av sex i Hanöklassen som blev färdigbyggt. Fartyget blev en utmärkt plattform för den fredstida utbildningen och deltog också i viss efterkrigsminsvepning från mitten av 50-talet. HMS *Tjurkö* lämnade sin tjänst i Örlogsflottan 1992 och blev sedan dyk- och arbetsbåt i Stockholm. Därefter såldes fartyget vidare till Hudiksvall och sedan 2011 ligger fartyget i Djibouti hamn under beteckningen *M5* och tjänstgör som privat eskortfartyg för handelsflottan. Piratverksamheten har ju varit stor i det området.

I boken *Minsvepare* från 1996 skriver man att fartygen gjorde besök på sina hemmaöar och att en sidenflagga i flaggkista samt en krönikebok skänktes av respektive ö. Man skriver också att ingen av krönikeböckerna har kunnat återfinnas, men nu har HM minsvepare *Tjurkö*s krönikebok återfunnits och jag har den i min hand. Beteckningen HM (Hans Majestäts) ändrades under 1950-talet till HMS (Hans Majestäts Skepp). Tanken är att krönikeboken ska överlämnas till *Tjurkö* intresséförening efter att den digitaliserats. Förhoppningen är att några av de barn som var med och överlämnade flaggan och boken den 24 januari 1954 kan delta vid överlämnandet. HMS *Tjurkö*s sidenflagga hänger idag i *Tjurkö* kyrka.

John Rumenius var provturschef fram till den 25 januari 1954 då löjtnant Sjödin tog över. Försteofficeren hette Cronberg. Maskintjänstchef eller som det då hette Uppbördsmaskinist var flaggmaskinist Mattsson

Minsveparen HMS *Tjurkö*, M 53, i Tall Ships race, Karlskrona 1980. *The Tall Ships' Races* är en internationell havskappsegling för segelfartyg och stora segelbåtar. I bakgrunden två minsvepare av Arkö-klassen. Foto: Ola Lejonborn/Kalmar Läns Museum - KLMF. OL00838.

och uppbördsstyrman var den berömde minstyrmannen Oscar Linde. Ingenjör Georg Mazetti var författarinnan Katarina Mazettis pappa.

Den 24 juli 1955 deltog HMS *Tjurkö* i den stora flottparaden "Operation Kullen".

Under åren som gick pågick övningar och skarp verksamhet såsom att ta hand om minor efter andra världskriget. Övningar fortgick och den 21 maj 1958 kastade man loss från Nya Varvet i Göteborg för att ställa färden mot Karlstad. Färden gick genom Trollhätte kanal i "varmt och vackert väder." Under resan genomfördes sight-seeingturer till både Selma Lagerlöfs hem och "Majorskans Ekeby" dvs Rottneros.

Hanöklassens fartyg

Fartyg	Byggnadsvarv	Sjösatt	Utrangerad
HMS <i>Hanö</i> , M 51	Karlskrona Örlogsvarv	1952	1982
HMS <i>Tärnö</i> , M 52	Karlskrona Örlogsvarv	1953	1988
HMS <i>Tjurkö</i> , M 53	Karlskrona Örlogsvarv	1953	1992
HMS <i>Sturkö</i> , M 54	Karlskrona Örlogsvarv	1953	1987
HMS <i>Ornö</i> , M 55	Karlskrona Örlogsvarv	1953	1993
HMS <i>Utö</i> , M56	Karlskrona Örlogsvarv	1954	1982
Skroven till M 53 - M 56 byggdes på Kalmar varv.			
Källa: Boken <i>Minsvepare</i>			

På söndagen kastades loss från mobiliseringskajen sedan pressmän, fotografer och särskilt inbjudna embarkerat. Tidningarna BLT, SSD och AB vore representerade. Representer från ön, som medföljde fartyget, var kapten Hjalmar Johansson och ingenjör G. Mazetti. Vädret var mycket vackert och efter en snabb färd lade fartyget till vid hamnen i Herrgårdsviken. Sedan stor flaggning hissats och fartyget i övrigt var klart att mottaga de gåvor som skulle överlämnas, embarkerade skolbarnen samt lantbrukare Albert Svensson och vaktman B Jurén. Övriga förtroendemän från ön voro förhindrade att närvara på grund av pågående begravning.

Sedan besättningen ställt upp i divisioner samt fyra från örlogsstationen kommenderade hornblåsare intagit sina platser tvärskepps, var fartyget klart att hissa den nya flaggan. Tjurkö tog sig mycket bra ut i stor flaggning och paradklädd besättning. En stor del av öns befolkning hade mött upp på bryggan.

Med besättningen i givakt överlämnade så lantbrukare Albert Svensson tillsammans med vaktman B Jurén, kapten Hjalmar Johansson och ingenjör G Mazetti den vackra flaggkistan av ek innehållande en örlogsflagga av siden samt krönikeboken. I samband med överlämnandet höll hr Svensson ett tal i vilket han uttryckte öbornas tacksamhet över att ett örlogsfartyg hade blivit uppkallat efter deras ö samt uttryckte en förhoppning om att lycka och framgång alltid skulle följa fartyget i fäderneslandets tjänst.

Provturschefen tackade för de vackra gåvorna och framhöll betydelsen av detta bevis på samhörigheten mellan folk och försvar.

Sedan gåvorna mottagits blåstes ”givakt” varefter flaggan hissades av de båda skolbarnen Anita Jurén och Lars Larsson. Det var ett högtidligt och värdigt ögonblick för Tjurköborna att se sin sidenflagga hissas för första gången. Den tog sig mycket vacker ut i solskenet och blåste ut ordentligt i den kalla nordliga vinden.

Sedan flaggan hissats hölls korum. Med anledning av den tidigare nämnda begravningen kunde kyrkoherde Runderants inte närvara utan ceremonin leddes av provturschefen, som vid detta tillfälle läste: Bön för Fäderneslandet av J. L. Runeberg, psalm nr 492. Efter korum sjöngs ”Du gamla Du fria”

De på bryggan stående Tjurköborna deltog i sången. En högtalaranläggning var upprigad så att alla kunde följa högtidligheten.

Efter avtropp fick Tjurköborna komma ombord och titta på ”sitt” fartyg. Barnen bjöds på saft och kakor och underhölls med musik av den musikaliska besättningen. De fingo också åka ”karusell” på luftvärnskanonen. Detta uppskattades mycket av de små. Under tiden voro förtroendemännen inbjudna till lunch. Efter denna marscherade dessa samt fartygets Off. och Uo. till herr Svenssons gård där fru Svensson bjöd på kaffe med dopp. De deltagande från fartyget hade aldrig tidigare och blir förmodligen heller inte i framtiden i tillfälle att se maken till kaffebord. De kommer att ha den anblicken i åminnelse.

Värmen i öbornas mottagande och glädjen över att ”äga en enhet av flottan” var inte att ta miste på. Det var mycket vackert bevis på tillgivenheten för vårt försvar, att samla in den summa pengar som gåvorna kostade. Besättningen satte mycket stort värde på detta intresse, från fartygets ö.

De fartygschefer som i fortsättningen kommer att föra befälet över Tjurkö uppmanas – vilket kanske är onödigt – att då och då besöka Tjurkö. Vid chefsbyte bör detta meddelas till förtroendemännen, likaså när fartyget lägges upp samt rustas.

John Rumenius

T.v. kapten John Rumenius och en pojke från ”hemmahamnen” på Tjurkö. T.h. Krönikeboken och flaggkistan med sidenflaggan överlämnas av lantbrukare Albert Svensson till besättningen på HMS Tjurkö. Ceremonin genomfördes efter provturerna avslutats i januari 1954. Foto: Fotograf okänd/ HMS Tjurkö's Krönikebok-Tjurkö samhällsförening.

Besättningsbild från HMS Tjurkö's sommarexpedition sommaren 1970. I mitten fartygschefen löjtnant Magnus Haglund tillika kurschef för kadettkursen som tog examen 1971. Flagggadett Ulf Holmberg var 1:O och 1.hbm Nilsson var maskintjänstchef. Foto: Fotograf okänd/ HMS Tjurkö's Krönikabok-Tjurkö samhällsförening.

Fartygsdata för Hanöklassen

Längd:	42 meter
Bredd:	7 meter
Djupgående:	2,4 meter
Displacement:	275 ton
Maskin:	2 st Nohab dieslar om vardera 455 hkr KaMeWa-propeller
Fart:	14,5 knop
Besättning:	20 man
Bestyckning:	2*40 mm akan
Hydrofon:	Hydrofon 105 (installerades på 60-talet)

1964 påbörjade fartygets period som övningsfartyg för kadetter. I besättningslistan framstår nu några kända namn: Fartygschef löjtnant S Fischerström, försteofficer flagggadett M Haglund, artilleriofficer flagggadett H Alsmark.

1965 bildade HMS Tjurkö tillsammans med systerfartyget Sturkö första roten i 112 minsvepardivisionen som ingick i 1.a Fregattflottiljen. Under sommarperioden var fartyget ganska ofta jourfartyg för Marinkommando syd, en företeelse som skulle visa sig ganska betungande enligt fartygschefen.

1966 års sommarexpedition med kapten Ramberg som fartygschef, den i Karlskrona kände flagggadetten Lindemalm var 2.e officer och uppbördsmaskinist var högbåtsman "Tofta" Nilsson. Efter mycket tjänstgöring som jourfartyg både i syd och ost gick man sedan på utlandsbesök till Odense. Man skriver att efter mycket putsande och fejande anlände man med pompa och ståt till besöksmålet. Besöket blev mycket lyckat och sedan fortsatte övningsverksamheten för kadetterna.

Åren 1970 och 1971 är de sista som beskrivs i krönikaboken. 1970 var det löjtnant Magnus Haglund som var fartygschef och 1971 löjtnant Peter Westregård. Westregård skriver att "Efter årsöversyn avslutades året med ett besök på ön Tjurkö. Det var länge sedan fartyget var på sin egen ö och vi gav till ortsborna löftet att försök återvända varje år."

Denna text är det sista som skrivs i krönikaboken. Boken har sedan under många år varit försvunnen tills för ett år sedan då Bo Berkens fru hittade den i sin mans tillhörigheter. Berken hade varit fartygschef, tagit med sig boken hem när han mönstrade av för att troligen skriva sin årsberättelse men sedan glömt bort det. Magnus Haglund fick boken av Berkens fru som lämnade den vidare till kommandörkapten (PA) Lars Haller. Lars Haller lämnade boken till mig eftersom jag bor nära Tjurkö.

HMS Tjurkö på klassiska minsveparfarvatten, Gullmarsfjorden, och vid mynningen vid Lysekil med det välkända landmärket, Lysekils kyrka i bakgrunden. I förgrunden en bärboj till minsvep som förankras av minstyrman Oscar Linde. Foto: Fotograf okänd/ HMS Tjurkös Krönikebok-Tjurkö samhällsförening.

Fartyget *Tjurkö* registrerades hos Sjöfartsverket den 19 november 1992 och den nye ägaren hette Yngve Frid. Under åren 1993 och 1994 byggdes *Tjurkö* om till dykfartyg. De gjorde tre inteckningar på fartyget under 1994. Totalt 550 000 kronor. Efter ombyggnaden fanns det matsal för 20 personer på fördäck vid tidigare kanonrummet. Det fanns omklädningsrum för 20 dykare samt ett stort rymligt akterdäck. I fören fanns nu bastu för 10 personer, dusch, toaletter och torkskåp. TV, video, overhead, föreläsningssal, dusch och toalett i mässen. 18 hytter totalt, 2 st. fyr-bädds, 1 s.t två-bädds i anslutning till mässen. En sex-bädds samt en två-bädds i aktern med dusch och toalett. Egen verkstad fanns ombord.

På fartyget fanns kompressor för 200 Bar, 450 minutlitr. Elva uttag, luftbank 10 flaskor med 50 liter 20 Bar. Tre gummibåtar för dykare, alla med stege. Sjösätts med kran. Akterspegeln har stor dykplattform och dubbla dyklejdare. Fartyget under ledning av "Top Diving", som företaget hette, genomförde flera dykningar bland annat på vraket *Sappemeer*, dyk mot en fisketrålare utanför Sandhamn, och också mot champagnevraket *Jönköping* under ledning av C-Star Diving. *Jönköping* sänktes under första världskriget av den tyska ubåten U22. Galeasen *Jönköping* var lastad med 67 fat konjak (40 200 liter), 17 fat vin (5 780 liter) och 44 lådor å hundra flaskor champagne (3 300 liter) tillverkade 1907. Lastens värde uppskattades till mellan 100 och 500 miljoner kronor. Fartygets lastkapacitet låg på 90 ton och lasten vägde vid förlisningen 100 ton. Sex lådor champagne bärgades ganska omgående.

Långt senare bärgades 1997 ytterligare 2 400 flaskor champagne av märket "Heidsieck & Co Monopole Gout Americain" och de första 24 flaskorna såldes på auktionsfirman Christie's i London för totalt 474 000 kronor. Priset för en flaska champagne året 2009 var

Tjurkö som dykfartyg under svensk flagg innan ombaseringen till Djibouti samt fartygets maskinrum. Foto: Fotograf okänd/Ships for sale.

273 000 kronor och denna var av högsta kvalitet. Vinet och konjaken var däremot ej längre tjänligt efter alla sina år på sjöbotten.

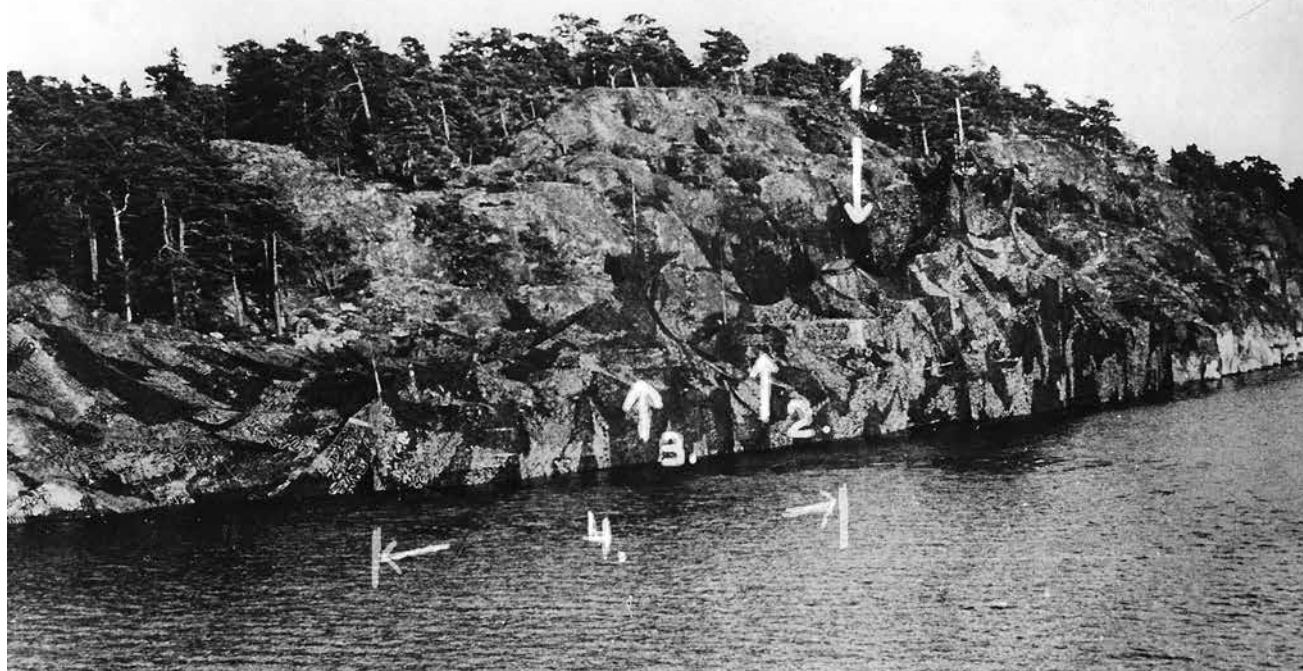
Jerker Svensson "hittade" fartyget när hon låg övergiven nedanför gasklockorna i Gävle. Där pågick också bygget av briggen *Gärda*. Företaget C-Star Diving, med Peter Lindberg i spetsen, hade påbörjat ett köp av fartyget men gått i konkurs. Fartygets ägare hade blivit osams om ett projekt att köra fartyget till Kanarieöarna och där driva dykverksamhet. Jerker skriver att fartyget då var under renovering, helikopterplattan var avlyft, delar av elsystemet var saboterat av hantverkare som inte fått betalt och det var sopor överallt. När Jerker kom i kontakt med advokaten som hade hand om C-Star Divings konkurs var hans enkla råd "stick för fan inte in huvudet i det getingboet". Jerker kunde dock inte hålla sig och en spännande tid tog sin början.

2002-06-06 skrevs fartyget in hos Sjöfartsverket med nye ägaren Jerker Svensson. Fartygets hemmahamn var först Gävle, där noggrann översyn, bottenmålning, m m genomfördes. 2004 flyttades fartyget till Hudiksvall och 2010 lades fartyget ut för försäljning via Djurgårdsvarvet.

Den 4 december 2010 stängade sig *Tjurkö* ut från Hudiksvalls hamn mot öppet vatten. Via Kielkanalen till Cardiff för bottenmålning. Sedan till Djibouti som anlöptes den 19 januari 2011. Djibouti blev nu den nya hemmahamnen. Ny ägare är nu Firoz Patel i St Laurent Quebec, Canada som finansierar företaget Seamarshals Naval Guards i England. *Tjurkö* flaggades ut till Mongoliet. Hennes beteckning i Djibouti är *M5* och fartygets uppgift är att vara privat eskortfartyg för handelsflottan.

Text: Mats Holmer

Det maskerade fartyget

Tack för en trevlig artikel i det årets nummer 2 av fullmatade *Flottans Män* om *Stockholms sjöförsvaret del 2* av Carl Anders Torelm och Anders Boström skriver vår medlem Gustaf von Hofsten.

Han fortsätter:

Jag vill dock ifrågasätta att bilden av det krigsförtöjda och maskerade fartyget på sidan 28 föreställer kryssaren *Göta Lejon*, eller för den delen *Tre Kronor*. Vet inte varifrån uppgiften kommer.

Jag har själv använt bilden i två böcker, *Svenska flottans storhetstid under kalla kriget* och i *Kustflottan – De svenska sjöstridskrafterna under 1900-talet*. På den svartvita originalbilden som återfinns i KÖMS arkiv på Krigsarkivet anges inget fartygsnamn. Det som får mig att utesluta kryssarna är bl.a. skorstenarnas utseende. Kryssarnas skorstensappar hade en mer akterlig lutning (siffran 1 på bilden). De förefaller också sitta tätare ihop än på kryssarna. Dessutom verkar den mast saknas som kryssarna hade för om den aktra skorstenen.

Det som talar för min uppfattning att det rör sig om en till fregatt moderniserad stadsjagare är skorstenarnas utseende samt att man kan skönja den överbyggnad akter om aktra skorstenen på vilken fregatterna hade en kvadrupel antiubåtsraketspjäs (2). Med lite fantasi kan man också ana helikopterplattan på akterdäck (3). Ytterligare ett argument som talar mot att det kan vara någon av kryssarna är att avståndet mellan aktra skorstenen och akterskarpen är alltför kort för att rymma kryssarnas aktra centralsikte, två 15,2 cm dubbeltorn samt ett ganska långt akterskepp och akter om det aktra tornet (4).

Hur som helst visar bilden att maskeringen fullgjorde sin uppgift – att dölja vad som låg utefter bergssidan.

Gustaf von Hofsten

Kommendör 1.gr (R)

Red anm: Vi är både glada och tacksamma för den respons vi får av våra läsare på de olika artiklarna i vår tidskrift. Det ska inte uppfattas som kritik mot författarna, även mina egna, utan bara ett förtydligande av fakta.

Maskering av jagaren *Gävle* år 1956, byggd år 1940-1941. Nr 9 sedermera nr 80 och F80.

Foto: Marinens Pressdetalj/MPD. Sjöhistoriska museet Fo28933.

Marint sjukvårdskompani på tillväxt

Stridsbåten rör sig i hög fart, så kallad taktisk evakuerings, genom Blekinge skärgård för att undgå fientlig bekämpning av drönare. Inne i båten är det varmt, bullrigt och trångt om utrymmet. På durken ligger två svårt skadade sjömän omringade av sjukvårdspersonal som är fullt sysselsatta med att utföra livräddande åtgärder. Klockan tickar och snart kommer de förhoppningsvis kunna överlämna två stabiliserade patienter för vidare landtransport till fortsatt behandling. Scenariot utspelar sig under traumautbildningens sista dygn. Elevgruppen består av civil legitimerad sjukvårdspersonal som tillfälligt lämnat sina ordinarie jobb för att träna sig i att rädda liv på soldater och sjömän i en krigssituation.

–Spännande! Kul! Trots extrema omständigheter så går det att vårda ändå. Vi är en bra grupp överlag med bra samarbete där vi lär av varandra, säger ambulanssjuksköterska Anna Eljenmyr efter att hon och kollegorna har klivit ur den gungiga stridsbåten och med raska steg går vidare till nästa strapats i slutövningen. Anna jobbar till vardags som ambulanssjuksköterska och barnmorska och är van vid högt tempo.

Martin Jacobson är narkosläkare från Kalmar och en av läkarna som tagit tidvis anställning i 1:a marina basbataljonen och deltagit i utbildningen.

– Man får tänka utanför lådan. Det är funktion före form här. Det är nya miljöer hela tiden. Det gick att sätta nål och ge läkemedel under färden i stridsbåten. Det finns bra rutiner vi lär oss jobba efter och ju bättre de sitter, ju högre blir lägstänivån på vården. Ingen ska behöva dö i onödan, säger Martin.

Traumautbildningen "MTR Bas" huvudfokus är att drillas och prövas legitimerad sjukvårdspersonal i primärt omhändertagande med traumaväska, läkemedel, blod, bår, patienttäckor. Detta görs i en kontext där eleverna får lära sig vad som ska göras i de första faserna av sjukvårdskedjan. Foto: Carolina Lorentzson/Försvarmakten.

Anna och Martin är två av det tjugotal rekryterade specialistkompetenser inom kirurgi, anestesi och ambulans som utbildats i Första marina basbataljonen och de kommer som tidvis anställda vara en del av bemanningen i det marina sjukvårdskompaniet, MASK som är på tillväxt. Utbildningen har bestått av två veckors grundläggande soldatutbildning, GSU plus en veckas utbildning i militär trauma-resuscitering, "MTR Bas" som lär ut hur man kan vårda i en stridsmiljö, exempelvis stabilisering av svårt skadade inför avtransport. Huvudsyftet är att i krig kunna rädda livet på sjömän och soldater så att förbanden kan fortsätta utföra sina uppgifter.

–De marina sjukvårdskompanierna är den saknade länken. Sjöförband och amfibieförband behöver ha en fungerande sjukvårdskedja. Med MASK:et får man det, säger stabläkare Jonas Wassdahl, Marinbasen.

Vad är ett marint sjukvårdskompani eller MASK som det kallas?

Det är kort sagt en framskjuten prehospital kvalificerad akutsjukvård inklusive livräddande kirurgi, men det finns också plats för daglig sjukvård ungefär som på

en jourcentral fast i stridsområdet. Kompanierna kommer inklusive lednings- och underhållsresurser ha en personalstyrka på 150- 200 personer och ingå i de marina basbataljonerna. Kompanierna kommer innehålla de förmågor och komponenter som krävs för att kunna röra sig självständigt och oberoende i de riktningarna behoven finns.

De marina sjukvårdskompaniernas huvuduppgift är att stödja stridande förband med allt från veterinärmedicin, daglig sjukvård, livräddande- och extremitetsräddande kirurgi men också medicinsk evakuering. De skadade eller sjuka ska omhändertas för att i bästa fall snabbt kunna återgå till sitt förband alternativt stabiliseras för att överleva till sjukhus. Det kan således handla om allt från att behandla en enklare infektion eller att sätta några stygn för att få personen stridsduglig igen, till att redan i stridsområdet operera svårt skadade för att stoppa inre blödningar och fylla på med nytt blod.

Bättre förståelse för hur soldater har det i fält

De två första veckorna på utbildningen fick eleverna genomgå en grundläggande soldatutbildning. Samma utbildning som många civila inom Försvarmakten och blivande hemvärnssoldater går igenom. Den går ut på att lära sig gå och stå i uniform, använda vapen och att leva i fält. Här utbildas också i grundläggande sjukvård där man lär sig saker som att sätta avsnörande förband på sig själv eller sin parkamrat. Just den delen gav också den här sjukvårdspersonalen en bra inblick i på vilken nivå på kamrathjälp som Försvarmakten har som grundläggande krav och som tillämpas på stridsfältet eller ombord.

Anna Gissler är narkosköterska i Stockholm och berättar att hon är här tack vare att hon deltog i en ”prova på”-kurs i Göteborg som anordnats av Försvarmedicincentrum. Där fick de information om att det fanns jobb att söka via Försvarmaktens hemsida. Hon hittade annonsen för jobbet och är nu tidvis anställd i marina sjukvårdskompaniet.

– Den här utbildningen har varit en bra start där vi också fått bättre förståelse för hur soldater har det i fält. Även om vi är vana att jobba med att till exempel stoppa blödningar så skulle det inom ramen för den här verksamheten vara i en helt annan kontext. Med ett mycket större skadeutfall. Och, man kommer dessutom

Marinen utökar sin sjukvårdsförmåga till förmån, inte bara för marinen, utan även för Försvarmakten och för totalförsvaret, genom att sätta upp marina sjukvårdskompanier inom de rörliga marina basbataljonerna. Sjukvårdskompanierna är den saknade länken. Sjöförband och amfibieförband behöver en fungerande sjukvårdskedja. Foto: Carolina Lorentzson/Försvarmakten.

att befinna sig i en helt annan farlig situation, avslutar Anna.

– Den här utbildningen har varit en bra start där vi också fått bättre förståelse för hur soldater har det i fält, säger narkosköterska Anna Gissler. Foto: Carolina Lorentzson/Försvarmakten

Inspirerande och nödvändig utbildning

Oskar Trulsson är sjukvårdssoldat i 1:a marina basbataljonen och deltar i kursen som skademarkör. Just nu har han fått ligga på durken i en stridsbåt 90 som i hög

Oskar Trulsson i sin roll som skademärk. Foto: Carolina Lorentzson/Försvarmakten.

fart navigerar runt i skärgården i syfte att eleverna ska lära sig lösa medicinska uppgifter i en sjöambulans under taktisk evakuering.

– Det är kul som tusan! Jag lyssnar på dem och försöker se hur de gör. Jag ska själv vidareutbilda mig inom sjukvård på motsvarande sätt fast som soldat. Efter det här blir jag ännu mer sugen på det! säger Oskar.

1:a marina basbataljonens kontinuerligt anställda sjukvårdspersonal, officerare och soldater står för utbildningen tillsammans med personal på Sjöstrids-skolans Sjösäkerhetsavdelning. Traumautbildningen ”MTR Bas” huvudfokus är att drilla och pröva legitimerad sjukvårdspersonal i primärt omhändertagande med traumaväska, läkemedel, blod, bår, patienttäck. Detta görs i en kontext där eleverna får lära sig vad som ska göras i de första faserna av sjukvårdskedjan. Från att befinna sig under pågående eldgivning, vårda under eldgivning, vårda under tillfälligt skydd till att evakueras ur ett stridsområde. Detta är en obligatorisk grund för all legitimerad personal oavsett var i Försvarmakten de ska ha sina befattningar i krigsorganisationen.

Efter den här utbildningen kan de användas i hela Försvarmaktens sjukvårdssystem, initialt ”Role 1”-nivå med fokus på sjukvårdsgrupp/ambulans och förbandsplats land eller sjö, och sedan på ”Role 2”-nivå i

Eleverna kastas mellan momenten. Efter stridsbåtsturen är det dags att möta nästa utmaning. En skadad behöver omhändertas och måste transporteras i ett fordon. Under den skumpiga färden gör sjukvårdarna allt för att rädda livet på patienten. Det är snabba situationer mellan strid och rädda liv där det främst gäller att stoppa livshotande blödning, även om det skulle ske utan skyddshandskar. Foto: Carolina Lorentzson/Försvarmakten.

en traumatropp eller kirurgitropp. Alla dessa ingår som medicinska enheter i MASK:et.

Utökad marin sjukvårdsförmåga

Marinen utökar sin sjukvårdsförmåga till förmån, inte bara för marinen, utan även för Försvarmakten och för totalförsvaret, genom att sätta upp marina sjukvårdskompanier inom de rörliga marina basbataljonerna. Att utbilda den här första gruppen av legitimerad sjukvårdspersonal är ett kliv framåt och ytterligare kliv kommer göras framöver.

Text: Carolina Lorentzson/Försvarmakten

VI UTVECKLAR SVERIGES FÖRSVAR

Vi värnar om vår demokrati och vår gemensamma frihet. Därför utvecklar våra team innovativa, robusta produkter och system som stärker Sveriges försvar och skyddar våra kritiska samhällsfunktioner.

Läs mer på Svekon.se

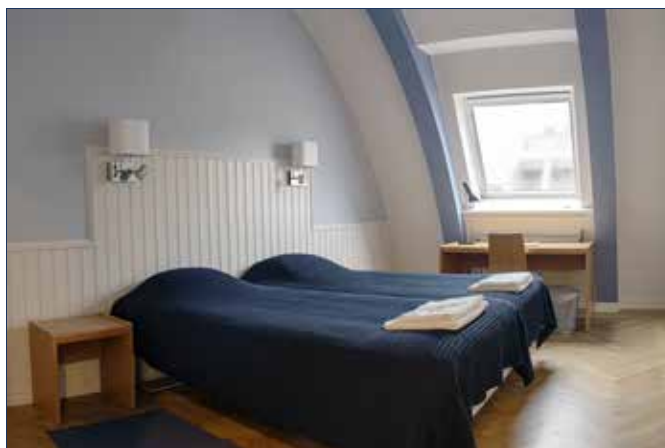
LÄS MER PÅ SVEKON.SE

SVEKON

för en bättre morgondag

FÖLJ OSS PÅ LINKEDIN

Hotell Drottning Victorias Örlogshem

Bo som en Drottning men betala som en sjöman.

Du som tillhör Försvarsmakten och någon av alla dess frivilligorganisationer är extra välkommen, det är för dig vi finns till.

Vi är ett litet familjärt hotell på ett av de bästa lägena i Stockholm. Vi erbjuder flera olika rumstyper, enkel, dubbel till sviter. Frukost och gratis wifi ingår.

Stockholms sjöförsvär

Del 4 – Det rörliga sjöförsvaret med fartyg och båtar

Inledning

Detta är fjärde och avslutande delen i en artikelserie om Stockholms sjöförsvär. Här berättar vi om det rörliga sjöförsvaret med fartyg och båtar. Vi hoppas att artikelserien ska locka läsaren att besöka Stockholms skärgård där många av de försvarsanläggningar och minnesmärken som vi beskriver finns kvar att bese och att besöka. Följ med oss på sjöresan genom historien, nu hissar vi segel!

Den svenska flottan

Vad ska ett land ha en örlogsflotta till? Svaret kan tyckas självklart men ger insikter i hur den svenska flottan utvecklas. Det finns i grunden tre olika sjöoperationer som styr utformningen av en flotta: 1) övervakning och kontroll av eget farvatten, 2) skydd av handel och sjöfart samt 3) försvar mot anfall och invasion av fientliga sjöstyrkor. Alla tre operationstyperna har i hög grad påverkat den svenska flottan. Det finns en fjärde sjöoperation: 4) anfall och invasion för att erövra territorium. Denna typ av sjöoperation har dock inte varit aktuell för Svenska flottan sedan Gustav II Adolfs tid. Låt oss följa utvecklingen av marinens fartyg och båtar genom historien.

Inköpet av Lybska Svanen

När Gustav Eriksson Vasa år 1522 är på väg att befria Sverige från danskarna, blir han varse att de danskvänliga i Stockholm håller stånd tack vare att fienden underhåller staden sjöledes – han behöver en flotta! Gustav Vasa har goda förbindelser med Hansestaden Lübeck. Lübeckarna är mer än villiga att ställa fartyg och besättningar till förfogande mot, naturligtvis, en rundlig summa pengar. Gustav Vasa köper 10 fartyg, flaggskeppet är kravellen *Lübske Swan* (1522–1525), som svenskarna kallar *Lybska Svanen*. Det är det största och dyraste skeppet i den nya svenska flottan som seglar in i Slätbaken utanför Söderköping den 7 juni 1522. Under första hälften av år 1523 deltar fartyget i

Bilden ovan är en av de äldsta stockholmsbilderna från 1577. Bilden publicerades i ett bokverk utgivet i Köln 1588.

Bild 1. *Lybske Svan*. Målning av Jakob Hägg. Foto Digitalt museum.

belägringen och befrielsen av Stockholm. Fartyget förliser 1525 utanför Öland. Vraket har ännu inte hittats.

Bygget av en flotta

I Stockholm finns som bekant Sveriges mest berömda fartyg, regalskeppet *Vasa*. Hon var ett av landets största och tyngst bestyckade krigsfartyg. *Vasa* var det första av de regalskepp som ursprungligen beställdes av Gustav II Adolf och byggdes på Skeppsgården i Stockholm: *Vasa*, *Äpplet*, *Kronan* och *Scepter* (Spiran). Dessa fartyg bildade kärnan i den svenska örlogsflottan fram till 1680 och flytten till Karlskrona. Den 10 augusti 1628 påbörjar Regalskeppet *Vasa* sin jungfruresa inför ögonen på hela Stockholms befolkning. Men *Vasa* är för hög och rank. Hon möter en kastvind, kantrar och sjunker utanför Beckholmen. Sedan 1990 finns *Vasa*-skeppet i ett museum ovanpå den gamla örlogsdockan från 1872 på Galärvarvet. *Vasa* har blivit en av Sveriges mest besökta sevärdhet och en internationell attraktion. De övriga skeppen modifierades och breddades för att

Bild 2. Svenska linjeskepp 1812. I täten för kolonnen seglar linjeskeppet *Konung Adolf Fredrik*. Målning av Jacob Hägg, 1925.

undvika *Vasas* öde. *Äpplet* sjösattes 1629. Skeppet blev ingen succé men användes när svenska armén skeppades över till Tyskland under Trettioåriga kriget. Efter nästan 30 år i bruk sänktes *Äpplet* utanför Oxdjupet i Vaxholm. *Kronan* sjösattes 1632 som amiral Åke Ulfsparrs flaggskepp. *Scepter* (Spiran) sjösattes 1634. Hon tjänstgjorde som Klas Flemings amiralsskepp. Både *Kronan* och *Scepter* var relativt lyckade fartyg. *Bägge* sänktes i Oxdjupet 1675.

Linjeskeppen

De många sjöslagen mellan de danska och svenska flottorna under 1600-talet formar flottans äldre historia. Flottan består vid denna tid av ett 40-tal stora linjeskepp och några mindre fregatter. Förutom att skydda Sverige och Stockholm från danska attacker så är flottans uppgift att skydda transporter över Östersjön. Under trettioåriga kriget 1630–48 är kontrollen över transporter mellan hemlandet och fältarméerna i Tyskland helt avgörande. Linjeskepp betecknar de örlogsfartyg som under perioden cirka 1650 till 1850 är byggda för att ingå i själva slaglinjen. Artilleriet ombord på fartygen har blivit så starkt att det möjliggör att avgöra striden på avstånd, snarare än genom bordning som tidigare har varit det vanliga. För att kunna få så många kanoner som möjligt att bära mot fienden börjar fartygen segla efter varandra i en linje. Linjeskeppen har två till fyra kanondäck, med en bestyckning på mellan 50 och 140 kanoner. För att sköta ett så stort antal kanoner samti-

digt med komplicerade seglingsmanövrer krävs en stor besättning. Linjeskeppen har en besättning från 300 till över 1 000 man.

Skärgårdsflottan

Efter den svenska förlusten vid slaget vid Hangö udd 1714 och de efterföljande rysshärjningarna 1719–21 står det klart att Sverige behöver en flotta som är lämpad för krigföring i skärgården. Den svenska örlogsflottan, med sina stora linjeskepp, är byggd för strider till havs. Sverige börjar därför bygga upp en egen galärflotta. Galärvarvet på Djurgården i Stockholm blir uppläggningsplats för skärgårdsflottans galärer. Galären är synnerligen lämpad för krigföring i skärgården. Fördelen med galärer är att de är grundgående och kan lätt manövrera i de trånga vattnen i skärgården, även vid vindstilla. Skärgårdsflottan (även kallad Arméns flotta) är ett nytt vapenslag i Sverige som verkar mellan åren 1756 och 1823. Skärgårdsflottan lösgörs från örlogsflottan och Amiralitetet och sätts upp som en egen enhet lydande under Krigskollegium. Det finns under lång tid en viss motsättning mellan den egentliga örlogsflottan och skärgårdsflottan. Örlogsflottan och dess anhängare anser inte att skärgårdsflottan är någon riktig flotta. Motsättningarna återfinns även politiskt i riksdagen. En viss antagonism mellan de olika vapenslagen finns kvar ända in i modern tid. 1823 slås skärgårdsflottan samman med örlogsflottan till Kungliga flottan eller Svenska flottan.

Bild 3. Skärgårdsflottans finska eskader till ankars utanför Vaxholm. Akvarell utförd ca 1785 av Elias Martin.

Kustflottan

Mot slutet av 1800-talet utvecklas ny teknik som möjliggör byggandet av stora maskindrivna fartyg i stål med kraftigt artilleri. Marinen inser behovet av en flotta lämplig för strider i öppen sjö, och en ny slagkraftig flotta byggs upp. Huvuddelen av fartygen organiseras i en sammanhållen sjöstyrka 1904, kallad Kusteskadern, vilken 1919 döps om till Kustflottan. Uppgiften är att utbilda och öva fartygsbesättningar samt upprätthålla beredskap och neutralitetsvakt. Vid krigsfara kan Kustflottan snabbt ställas om till en effektiv krigsorganisation. De svenska örlogsfartygen är inte knutna till någon specifik örlogsbas eller geografisk plats i fredstid. Chefen för Kustflottan, CKF, har konteramirals grad och disponerar en stab, 'Flaggen'. Från 1950 till 1976 tjänstgör HMS *Marieholm* (1934) som Kustflottans stabsfartyg där CKF och flaggen är förlagda. Marieholms roll tas 1976 över av det då nybyggda minfartyget HMS *Visborg*. Kustflottan rör sig mellan olika övningsområden men har sin huvudbas i Karlskrona samt i Hårsfjärden utanför Stockholm. Kustflottan är i operativt bruk under två världskrig och under hela 1900-talet fram till år 2000. Med försvarsbeslutet 2000 beslutas att den svenska Kustflottan ska utgå som sjöstyrka. Det är nog inte otänkbart att detta beslut kommer att kritiseras och omprövas i framtiden.

Flottan under första världskriget

Lenin och Sovjetunionen. Sverige erkänner som första land Finlands självständighet i januari 1918. Den 11 november 1918 inträder vapenstillstånd i kriget.

Svenska flottan förlorar cirka 30 sjömän under kriget. Den största enskilda förlusten i människoliv är minsprängningen av handminfartyget *Gunhild* på västkusten i september 1918, då 17 personer omkommer. Skyddet av

handelsflottan längs våra kuster har i stort varit framgångsrikt. Försörjningen av Sverige kan upprätthållas trots stora svårigheter. Men ändå förloras 280 svenska handelsfartyg och nästan 800 svenska sjömän omkommer på grund av stridshandlingar. Sorgligt nog finns inga minnesmärken över dessa sjömän i Stockholm, förutom en mindre minnestavla i Skeppsholmskyrkan.

Flottan under andra världskriget

Andra världskriget bryter ut den 1 september 1939 med ett tyskt anfall mot Polen. I november 1939 anfaller Sovjetunionen Finland, och i april 1940 annekteras Baltikum. Under Neutralitetsvakten 1939–45 sliter Svenska flottan hårt med bevakning och konvojtjänst. På våren 1940 kan flottan mobilisera 145 fartyg, de flesta är dock ålderstigna. Ett intensivt arbete sätts igång för att köpa in fartyg och bygga nya örlogsfartyg. Bland annat köps 4 jagare och 4 motor-
torpedbåtar från Italien. 24 minsvepare, modell mindre, de så kallade M-båtarna, byggs i snabb takt på mindre träbåtsvarv runt om i Sverige. Vid krigsslutet 1945 finns det 212 örlogsfartyg i flottans tjänst och 120 kustartilleribatterier. För flottans del innebär krigsåren en omfattande neutralitetsvakt och sjöfartsskydd men även hög beredskap inför ett fruktat invasionshot. Längs ostkusten, förbi Stockholm, går de viktiga järnmalmstransporterna. Svenska flottan eskorterar konvojer med upp till tjugo handelsfartyg med två örlogsfartyg i taget. Fartygstrafiken med järnmalm från svenska ostkusthamnar till hamnar i tyska och nederländska nordsjökusten kallades för 'dödsfarten'. I retur fraktades ofta stenkol och koks för Sveriges energiförsörjning. Under sommaren 1942 inleder Sovjetunionen en ubåtoffensiv mot de svenska järnmalmstransporterna. Minst sex svenska fartyg torpederas och sänks.

Bild 4. Kustflottan till ankars på Stockholm ström 1922 vid middagsmattid. Tavla från Marinmuseum.

Bild 5. Pansarskeppet HMS Gustav V i maj 1942. Nordiska museet, Fotograf K W Gullers.

Minnen från andra världskriget

Under andra världskriget förlorar Sverige en tredjedel av sin handelsflotta och nära 2 000 sjömän. De så kallade 'krisseglarna' får dock inte någon större uppmärksamhet eller tack från svenska staten. Inte förrän 1997 tillkommer Krigsseglarnas minnesmärke vid Barken *Viking* i Göteborg, efter ett privat initiativ. Vid Sjöhistoriska museet i Stockholm finns statyn "Sjömannen" vilken hedrar de svenska sjömän som fick sätta livet till under andra världskriget. Statyn är rest 1953 av 'Östkustkommittén av år 1943 för sjökrigets offer'. Svenska flottan förlorar åtta fartyg med minst 92 omkomna sjömän under kriget. Till minne av dessa finns några enskilda minnesmärken på Galärvarvskyrkogården, ett monument på Märsgarn över Jagarolyckan (se nedan) samt Ulven-monumentet vid Nya Varvet i Göteborg. Men det finns inget samlat minnesmärke över de insatser och förluster som Svenska flottan gör i nationens tjänst under andra världskriget. Försvarsminister Sköld uttalar efter kriget ett budskap som manar till eftertanke: "Om armén och flygvapnet tror man att de hållit Sverige utanför kriget. Om flottan vet man att vi inte kunnat föra den neutralitetspolitik vi gjort, utan bistånd av vår flotta".

Horsfjärdskatastrofen (eller Jagarolyckan) är en kraftig explosion som inträffar vid örlogsbasen på Märsgarn i Horsfjärden, Stockholms södra skärgård, den 17 september 1941. Jagarna *Klas Uggla*, *Klas Horn* och *Göteborg* förstörs i explosionen och sjunker, 33 sjömän omkommer. *Göteborg* och *Klas Horn* bärgas och repareras och är åter i tjänst hösten 1943, men *Klas Uggla* utrangeras på grund av alltför stora skador. Olyckan är den svenska flottans största förlust under andra

världskriget. Det har aldrig blivit utrett vad eller vem som orsakar explosionen. Krigsrätten menar att sabotage är det troligaste, men frågan kvarstår: är det en olycka eller sabotage? Till minne av Horsfjärdskatastrofen finns ett minnesmärke i form av en stor sten på ön Märsgarn i Hårsfjärden. Minnesstenen med namnen på de 33 omkomna avtäcktes den 19 september 1942 i närvaro av ÖB och ett stort antal anhöriga. Numera är det tyvärr landstigningsförbud på Märsgarn, men minnesstenen kan beses av allmänheten med egen båt från sjön.

Svenska marinen idag

Den svenska flottan är numera en vass men liten vapengren. Varje förband är modernt utrustat med hög stridsförmåga. Men antalet enheter är väldigt få och örlogsbaser finns på bara två orter. Från och med 1 januari 2005 är flottan organiserad i en ubåtsflottilj och två sjöstridsflottiljer: 1.ubåtsflottiljen i Karlskrona, 3.sjöstridsflottiljen i Karlskrona och 4.sjöstridsflottiljen på Berga. Fjärde sjöstridsflottiljen på Berga är ett insatsförband som har till uppgift att utbilda fartygsbesättningar och stabspersonal till korvettsystemet. Sjöstridsflottiljen har även nationellt ansvar för min- och ammunitionsröjning. Förbandsledningen är förlagd i Berga örlogsbas vid Hårsfjärden. Sjöstridsflottiljen på Berga består idag av följande förband: Flottiljstaben, 41.korvettdivisionen, 42.minröjningsdivisionen, och 44.röjdykardivisionen (förlagd till Skredsvik). Resurserna på den tidigare 43.underhållsdivisionen är överförda till 2.marina basbataljonen som ingår i Stockholms amfibieregemente. Underhållsbataljonen svarar för underhålls- och bas-tjänst för alla marina förband i området, såväl de som tillhör flottan som de som tillhör amfibiekåren.

Amfibiekåren är ett vapenslag inom Marinen som ansvarar för det kustnära försvaret. Amfibiekåren bildas den 26 oktober 2000 och är arvtagar till Kustartilleriet (KA). Amfibiekåren består av endast två förband: Stockholms amfibieregemente (Amf 1) och Älvsborgs amfibieregemente (Amf 4). Stockholms amfibieregemente (Amf 1) ställer upp följande insatsförband: 2.amfibiebataljonen, 2.marina basbataljonen, Roslagsbataljonen (28.hemvärnsbataljonen) och Södertörnsbataljonen (29.hemvärnsbataljonen). En utveckling av amfibiesystemet sker för närvarande i projektet "Amfibiebataljon 2030". Amfibiebataljonens förmåga till sjömålsstrid i kustnära områden kommer öka kraftigt genom att förbandet tillförs ett flertal nya system. Det handlar bl.a. om sjömålsrobotar, torper, luftvärnskanoner och ny eldledning placerad på den nya Stridsbåt 90 HM. Det diskuteras också att bygga upp ett tredje Amfibieregemente.

En återuppbyggnad pågår idag av Stockholms sjöförsvaret. Försvarsmakten återtagert gamla basområden såsom Märsgarn, Vitsgarn och Gålö runt Hårsfjärden, Korsö vid Sandhamn och i dagarna Söderarms fyrplats. Det planeras nya ytstridsfartyg av Luleå-klass.

De kommer att bli de största ytstridsfartygen sedan Halland-jagarna som avvecklades tidigt på 80-talet. Byggnadsvarvet är ännu ej bestämt men kontrakt kan förväntas under nästkommande år. Fartygen ska, med stor uthållighet kunna ingå i en NATO-styrka i Nordsjön/Atlanten även om Sveriges viktigaste fokus är Östersjön, där vi är den största strandägaren. Oavsett vad det blir, anser vi att det är nog med de geografiska namnen som varit förhärskande i cirka 50 år och i stället döpa fartygen efter några av våra sjöhjältar, det finns gott om sådana, till exempel Ehrensköld och Nordenskjöld.

Dessutom kommer två nya ubåtar i Blekingeklassen. Planerad leverans är 2030–35. Idag har flottan 3 ubåtar av Gotlandsklassen samt den äldre HMS *Södermanland*. I samband med att de två nya ubåtarna blivit klara kommer HMS *Södermanland* tas ur tjänst. Det totala antalet operativa ubåtar blir då fem. Trots dessa nya fartyg kommer Svenska flottan ej få någon större utökning utan bibehåller ett (alltför) litet fartygsbestånd. Men samtidigt pågår en utveckling av obemannade havsdrönare som kan bli en viktig del av framtidens krigföring till sjöss. Det kommer dock troligen ta många år innan Stockholm har ett adekvat sjöförsvar. Under tiden får vi nog förlita oss på NATO:s kollektiva försvarsförmåga.

Avslutning

Från 1523 då Gustav Vasas skepp seglade in i Stockholm och till 1969 präglade den marina närvaron sta-

Bild 6. Minnesmärke på Märsgarn till minne av Jagarolyckan 1941. Foto Föreningen Svenska Militära Minnesmärken (SvMM).

den Stockholm. Men var finns spåren av Stockholms sjöhistoria idag? Vi beslöt oss för att studera historien och leta efter minnen. Resultatet blev denna artikelserie i fyra delar. Avsikten är att ge en översikt över Stockholms sjöförsvar under 800 år. Vi hoppas inspirera läsaren att själv söka efter mer information och kunskap. Tag chansen att besöka Stockholms skärgård där många av de försvarsanläggningar och minnesmärken som vi beskriver finns kvar att bese och att besöka.

Carl Anders Torelm (t.v.) är bergsingenjör och kapten i Flottans reserv. Han är Ordförande i Föreningen M 20 som ansvarar för bevarandet av museifartyget *Minsveparen M 20*. Anders är författare till flera böcker, bland annat "*Minsveparen M 20 – 80 år till sjöss i krig och fred*" samt flera marinhistoriska artiklar. Anders Torelm är engagerad i det marina kulturarvet och är initiativtagare till minnesutställningen "*Räddningen över Öresund 1943*" som visats på Sjöhistoriska museet under 2024. Foto: Ingmar Elofsson

Johan Anders Boström är tandläkare och kapten i Flottans reserv med tjänstgöring på jagare, minfartyg och minsvepare. Han bedriver militärhistorisk forskning och har medverkat i böckerna "*Kryssare*" och "*Marinens Skonerter*" samt varit medförfattare till boken om minsveparen M 20. Johan Boström har länge varit engagerad i Veteranflottiljen och var under många år ordförande i Föreningen M 20.

Unik sjömansutbildning i Härnösand

I Härnösand finns nu en för landet unik yrkesutbildning för vuxna som vill satsa på en framtid som sjömän. Utbildningen är den enda i landet utöver en liknande utbildning i Öckerö. Den första kullen elever omfattar elva studenter från hela landet.

Utbildningen sker inom den kommunala vuxenutbildningen i Härnösand. Målet är att förbereda eleverna för arbete inom sjöfartsbranschen. Eleverna får de behörigheter som krävs för att arbeta ombord i sjöfarten, antingen i maskin som vaktgående maskinpersonal eller på däck som lättmatros.

- Det finns flera anledningar till varför just Härnösand fått denna unika utbildning säger Jonas Albonius, verksamhetschef för komvux i Härnösands kommun. Vi har en mycket bra utbildning av ungdomar i sjömanskap på gymnasienivå och dessutom "Polstjärnan" som är ett av landets förnämsta fartyg för utbildning inom detta område.

I Härnösand finns det flera alternativ för sjömansutbildning: en gymnasial sjöfartsutbildning vid Härnösands gymnasium med inriktningar mot däck och maskin, samt en YH-utbildning till Skärgårdskapten som ger behörighet för arbete i skärgårdstrafiken. Dessutom kommer den nya unika sjömansutbildning för vuxna som startade under hösten 2025. Den är den enda i sitt slag i norra Sverige.

- Att arbeta till sjöss innebär att ständigt vara på väg någonstans, att få se världen och samtidigt vara nära naturen och elementen, konstaterar Jonas Albonius. Sjöfarten är livsviktig för att hela samhället ska fungera, för att varor och människor ska kunna nå fram på ett hållbart sätt. Ett arbete inom sjöfarten har helt enkelt många fördelar.

Text och foto: Uno Gradin

Det utmärkta övningsfartyget Polstjärnan används för utbildning av sjömän i Härnösand. Foto: Uno Gradin.

Fartygsdata M/S Polstjärnan IV

M/S Polstjärnan IV, tidigare M/S Faros, är ett svenskt arbetsfartyg, som byggdes 1978 av Åsiverken i Åmål för Sjöfartsverket. Tillbringade stor del av sin tid i Väner och även då som isbrytare. Senaste åren har fartyget fått nya huvudmaskiner, nya hjälpmaskiner, nya kompressorer, ny hydraulkran med vinsch, ny inredning och en hel del ny navigationsutrustning.

Längd:	33 meter
Bredd:	8,5 meter
Djupgående:	3 meter
Displacement:	403 ton
Fart:	11 knop

Polstjärnan med elever under utbildning till sjöss.

FIBEROPTIK FÖR TAKTISK KOMMUNIKATION

Vi levererar taktiska kommunikationslösningar baserade på fiberoptik. Våra högkvalitativa lösningar ger dig möjlighet att leda med kontroll – med vetskapen om att din data alltid är säkert skyddad, även i de tuffaste marina miljöer.

Leverantör till Försvarsmakten sedan 1988.

micropol.com

Traditionell Femkamp i Region Mitt

Våren avslutades med sedvanlig räkfrossa då kamraterna med respektive kunde bänka sig runt dignande bord som Hannu Mylläri dukat mot bakgrund av stort gastronomiskt kunnande. Ordförande Lars Larsson önskade alla en trevlig sommar och påminde de närvarande om att nästa sammankomst var planerad till slutet av augusti då Region Mitts traditionsenliga 5-kamp skulle gå av stapeln.

Den 30 augusti genomfördes också 5-kampen i Hanninge som blev relativt välbesökt med 43 deltagare från sex av de sju lokalföreningarna i region mitt. Det tävlades i tremannalag och deltagarna var i huvudsak från samma lokalförening.

Tävlingen genomfördes i och vid Västerhaninge Tingshus, som är från 1700-talet där den sista domen klubbades 1917. Då vädret var mycket viktigt för oss, följde vi noggrant alla prognoser, som skiftade in i det sista. Gudarna var oss nådiga och vädret var det bästa tänkbara, lite mulet och ca 19 grader. Ibland var det precis att solen bröt igenom vid något tillfälle. När alla deltagare var på plats, bjöds det på kaffe med fralla. Därefter följde en kort genomgång av värdföreningens ordförande Lars Larsson.

Alla tävlingar, grenar, ägde rum utomhus, förutom Marinmusik, vilken leddes av vår medlem Åke Nellmer. Sjömanskap, där det gällde att ha koll på stekar och knopar, leddes av Mats Edin. Vad är en tävling för gamla sjöbusar utan kast med kasttåg? Denna gren leddes av Sten Svensson. Vid tjänstgöring ombord måste man kunna bedöma avstånd, så även i vår tävling, den grenen leddes av Christer Widgren. För att hitta rätt på oceanerna behöver man även kunna navigera så det var den sista grenen, vilken leddes av Åke Ohlsson. När alla lag var i mål genomfördes den sista deltävlingen där det gällde att tyda tre signaler som spelades av Åke Nellmer.

Hur gick det då i 5-kampen ...? Alla lag kämpade väl och det var tätt i toppen. Kansliet, bestående av räknekunniga Roland Ekstrand och Lars Larsson, summerade resultaten från ”mönstringsböckerna” där lagens resultat antecknats. För att få rättvisande resultat räknades placeringar i varje gren ihop och summerades för att få en totalsegrare. När kansliet räknat och dubbelkollat siffrorna kunde Nynäshamn ånyo utses till slutsegrare.

Vi gratulerar Nynäshamn till segern i årets 5-kamp i region mitt!

Vår eminente klubbmästare Hannu Mylläri svarade som vanligt för förplägnaden. Dagen startade som sagt med fika, till lunch bjöds det på ”Örlogsbiff”, klubbmästarens egen tvist på sjömansbiff. Det blev en mycket uppskattad lunch och många frågade klubbmästaren om receptet. Till lunchen bjöds det på dryck samt smör och bröd. Till sin hjälp hade han Kristina Widgren, Monica Ekstrand och veteranen i köket, Owe Jonsson.

Under trumpetstötar skiljdes vi åt.

Lars Larsson

Med Gotland som bas, skapar vi framtidens maritima transporter och besöksnäring.

 Gotlandsbolaget

Stora Tratten i vinteride

På fredagseftermiddagen skyndade vi oss att lämna storstadens puls för att kasta loss och sätta kurs mot Stora Tratten. Skulle vi hinna fram innan mörkrets ankomst? Till en början fick vi härlig varm sol genom Vindö Ström. Vi passerade Gällnönäs, Träskö och Lådna. Nu var det hög tid att tända lanternorna. Att bli välkomnad till bryggan där hamnkaptenen lyste med ficklampan i mörkret på anvisad nattplats var inget jag förväntade mig och jag borde inte blivit förvånad. För det är så alla båtar välkomnas till Stora Tratten. Och nog känner man sig välkommen alltid!

På höstarna infinner sig en tystnad i skärgården som inte liknar någon annan. Ett skönt lugn. Att vakna upp till det är som bomull för själen. Efter frukost samlades vi på stranden för att ta del av dagens göralista. En gedigen lista men absolut inte oöverkomlig för oss femton personer vars hjärtan slår varmt för Tratten. Alla uppmanades att, om man önskade, lägga till punkter på listan och att bocka av sånt som utförts. Spontant bildades smågrupper som sedan spriddes över ön. Tälten på stranden togs ner och tvättades av. Studsmattan sopades ren från barr, monterades ner och stuvades undan. Oljan i båtmotorerna byttes. Kajakerna togs upp på land. Sly sågades ner och ved bars till vedboden. Grälle tömdes och flytvästar bars in till vinterförvaring. Korven till lunch kokades och gav gott om energi till dagens fortsatta arbete.

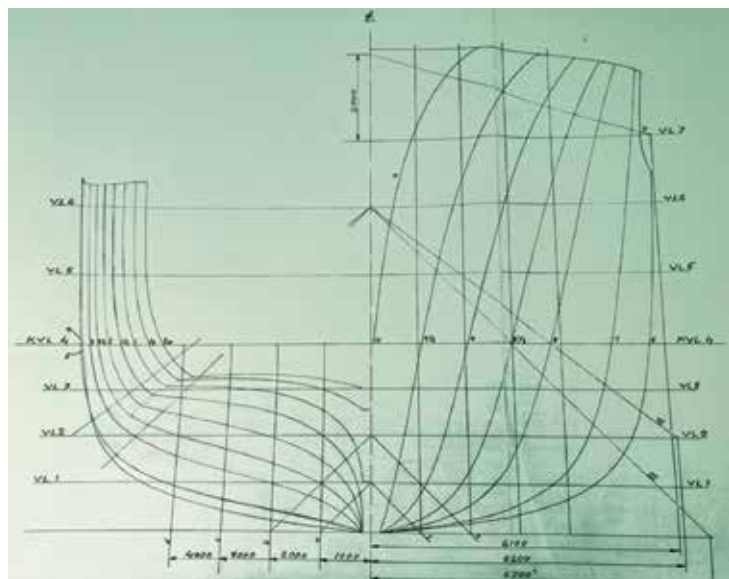
Stämningsbilder från Stora Tratten samt trotjänaren (båten) som fraktar materiel och människor till och från vår ö.

Frampå eftermiddagen tändes bastun som, om du frågar mig, står på en av världens vackraste platser. Veden vi högg och klöv i våras värmdes gott (igen) mellan de svalkande (!) baden. Innan middagen la sig lugnet i hamnen och en del fick sig en liten tupplur.

På Stora Tratten bär alla hus namn efter Evert Taube och hans fina visskatt. I huset som är uppkallat efter honom själv hade det frampå kvällen dukats till middag med det vackra Flottans Män-porslinet och tända lyktor och ljus. Eftersom ett par mindre träd sågats ner strax utanför huset njöt vi först tillsammans av den nya utsikten mot fjärden och ett glas bubbel. Vi bjöds sedan på en fantastisk middag och supergod efterrätt. Många var vi som blev kvar och myste i brasans värme och månens sken.

Varmt tack till oss alla femton för en mycket produktiv, god, rolig och trevlig stängningshelg på Stora Tratten. Marin gemenskap när den är som bäst, helt enkelt! Eller som någon sa: Vi är lyckligt lottade som har möjligheten att få vara här!

Anna Söderström, Big Tratt fan

NEONAVAL AB

"ALLTID PÅ VAKT"

Vi utvecklar och producerar passiva och autonoma sensorsystem TMM, Taktiskt Modulärt Marksensorsystem bidrar med unik underrättelseförmåga, utökar stridsvärdet och skapar förmåga att agera på förhand.

UPPTÄCK TMM

www.exensor.com

FÖLJ OSS PÅ LINKEDIN

Vi är marina och transporttekniska konsulter och utför:

- Projektering och specifikation vid nybyggnad och ombyggnad av civila och militära fartyg, båtar, terminaler och transportanläggningar
- Projektledning och/eller assistans vid nybyggnad och ombyggnad av fartyg
- Konstruktion och konstruktionsgranskning av fartyg, fartygssystem och anläggningar
- Tekniska och ekonomiska utredningar, analyser, beräkningar och värderingar
- Beräkningar inom strukturanalys, hydrostatik/dynamik, ventilation, el
- Besiktningar inför köp eller försäljning, reparation och ombyggnad av fartyg och anläggningar

www.saltech.se

Namnet "Vår Marin"

Det sägs att inget är nytt under solen och det gäller även det nya namnet på vår tidskrift, Vår Marin. Under tolv år, åren 1955-1966, gav dåvarande Marinstaben ut Marinens Årsbok under vinjetten "Vår Marin". Det är säkert fler läsare av detta premiärnummer av "Vår Marin" i Marinkamraternas regi som har en eller flera av de tidigare årgångarna i sitt privata marbibliotek.

De är fortsatt väldigt intressanta att läsa och skildrar på ett tydligt sätt övergången från kryssar- och jagarepoken till den "lätta flottan". 1958 års Försvarsbeslut blev här en vattendelare då det minskade marinens andel av försvarsanslaget från 18 till 12 procent. Effekten kom i Marinplan 60 som präglade merparten av den verksamhet som dagens medlemmar i Marinkamraterna upplevt under sin tid i marinen. De drastiska reduktioner som kom i samband med försvarsbesluten på 1990-talet och inte minst 2004 kunde ingen då föreställa sig.

Värt att notera är att dåvarande marinchef Dick Börjesson, i sin skrift "Nya Hårda bud" såg en marin framför sig med en krigsorganisation om ca 50 000 man till år 1997, vilket i sig var en minskning med 30 000 sedan han tillträdde som marinchef.

Nu är vi åter i ett läge där marinen och hela Försvarsmakten är i ett skede av tillväxt med hänsyn till omvärldsläget. Det rasar även sedan snart fyra år ett större krig i Europa med Ryssland som angripare.

Sverige är sedan knappa två år medlem i Nato och vårt ansvar inom alliansen för Östersjöområdet är påtagligt. Marinens uppgifter förändras och utvecklas och den resan hoppas vi kunna fortsätta skildra i vår medlemstidning, *Vår Marin*, framöver. På det sättet hoppas vi kunna vårda vårda namnet väl för framtiden.

Nedan återges innehållet i den senast utgivna årsboken *Vår Marin* från 1966.

1966	Företal	Chefen för marinen	3
1966	Människan, maskinen och marinen	M. Hammar, kommendör	5
1966	Flottans robotvapen	R. Engdahl, Kommendörkapten 1 gr	9
1966	Robotvapnets plats i kustartilleriet	B. Levinsson, Major	14
1966	Fysik på toppen	K. Linroth, Marineläke	17
1966	Vi går på djupet	P. Malmgren, Kapten	22
		L.E.W. Andberg,	
1966	En tjänst med fläkt över	Kommendörkapten 2 gr	28
1966	Kustartilleristisk vardag	J.C. Danckwardt, Övlt	33
1966	Elektroner för samband och spaning	S. Mellin, Kapten	38
1966	Snabba torpedbåtar ...	C. Borgenstam, Marindirektör	40
1966	Vi går till segels	A. Forsberg, Kapten	45
1966	Spännande utbildning	J. Ellsén, Kommendörkapten	48
1966	Kustflottan — en sjögående skola	K. Ekström, Kapten	52
1966	Handelsflotta — Örlogsflotta	U. Heiroth, Kommendörkapten 2 gr	57
1966	Vägen från civil till militär	U. Agrell, _Docent	60
1966	En kadett har ordet	B. Friber, Flaggkadett	62

Kepsen som skapar kontakt

Den 8 augusti köpte jag mjölk i Gräddö Skärgårds-handel. Vid grönsakshyllorna mötte jag en kille i 35-årsåldern i armkrok med en gammal dam – mamman förmodar jag.

Han tilltalade mig med en glad och lite frågande ton ”Flottans Män?”

Han hade sett min keps och jag sa ja.

Var gjorde du värnplikten någonstans? Inte i flottan svarade han, men jag jobbar på marinstaben. Mamman log och ögonen lyste under halmhatten.

Han frågade om jag hade gjort lumpen i flottan. Ja, sa jag, jag var radarmatros på jagaren *Södermanland* och på jagaren *Halland*. Oj då, sa mamman. Han blev klart intresserad och undrade när det var. Jag berättade att det var på *Södermanland* 64 – 65 och på *Halland* 69.

Han kopplade ihop *Halland* med ubåtsjakten då hon deltog och undrade om Hofsten var fartygschef, så han visste en del, men äventyret i Horsfjärden var ju senare.

1969 var Tord Högelin FC, då *Halland*, som experiment togs ur malpåse och bemannades enbart med befäl från landkommenderingar och besättning i övrigt bara repgubbar, sa jag. Han hade hört något om det också. Mamman log och ögonen glittrade.

- Bor ni här frågade jag. Han pratade om Gräskö och att de bott länge på Gåsö. Jag kunde då berätta att jag

Kepsen på rätta stället på Göran Hedberg som här befinner sig på Stora Nassa. Foto: Göran Hedberg.

med min ålandssnipa försökt ta mig igenom det grunda sundet söder om Gåsö men fastnat i sandbotten. Hur jag då lät motorn gå på lågvarv medan jag ställde mig längst fram i fören varvid aktern lättade, så snipan tugade sig igenom sundet. På en brygga på Gåsö stod en man i badrock och betraktade dramat. När jag kom igenom applåderade han. Mamman skrattade åt berättelsen från ön där de bott.

Jag berättade att vi äter ärtsoppa varje torsdag och har intressanta föredrag. Att vi är över 20 lokalföreningar under riksförbundet, men vi hör att andra föreningar är imponerade över att vi är så aktiva – varje torsdag! Och att vi varje vecka skickar pålysningar om kommande ärtsoppslunch till alla medlemmar. Nämen, sa mamman. Killen var märkbart intresserad av vår förening, så jag sa åt honom att googla på Flottans Män Norrtälje och att titta på bilder. Där skulle han få en bra uppfattning om vår verksamhet då pålysningarna ligger där.

Nu måste jag handla, sa jag och de också. Jag kände att så positiva och intresserade som de var, så kommer vi att träffas igen – men man kan ju ha fel.

Jag hade även anledning att besöka huvudstaden den 14 oktober. Vandrade runt i förut kända kvarter och hamnade i vackra Östermalmshallen. Knallade kring de exklusiva montrarna och jämförde priser mot de vi har i Gräddö. Naturligtvis är utbudet ett annat. Man anar varför sommargästerna på Rådmanö blir sura om de förväntar sig att hitta dessa delikatesser i vår enkla skärgårdshandel, som förser oss med det mesta vi behöver.

Så hör jag någon ropa ”Flottan Män”! Bakom disken i Husmans Deli står en man med ett brett leende.

- Låg du i flottan, frågade jag.
- Ja, sa han, fast jag låg på en bogserare.
- Ja det kan väl vara flottan det också sa jag.

Killen hette Klas Lindkvist och hade varit kock på fartyget. Jag fick berätta att jag var radarmatros på *Södermanland* och på *Halland*. Han sa då att han varit med att bogsera både *Halland* och *Södermanland* med *Achilles*.

Men det han mindes mest var när de bogserade *Småland* runt hela Skåne ända till Göteborg. Då drog de i framänden med en annan bogserare, han trodde *Ajax* var kopplad till aktern på jagaren. Som alla vet blev hon museum i Göteborg där vi idag kan återuppleva jagarepoken. När jag kom hem kollade jag att både 276 *Achilles* och 277 *Ajax* finns i flottans fartygsrullor, så nog var Klas flottist alltid.

Man ser hur människor man möter sneglar på kepsen och det händer att man kontaktas för nostalgiska samtal med de som legat i flottan.

Har tidigare berättat om att kepsen öppnade för en kontakt med en norrmann, med relation till norska flottan, på Plaza Major i Palma de Mallorca.

Handlaren Klas Lindkvist i Östermalms Saluhall. Foto: Göran Hedberg.

Text: Göran Hedberg

HMS A 276 Achilles byggd år 1962, såld till Finland 2007. Hette hösten 2011 BISON och ägare då var Idäntie Ky – Österled KB, Åbo.

Längd: 33,8 m, Bredd: 8,8 m, Djupgående: 4,85 m, Displacement: 240 ton

Maskin: Nohab Polar MN 165 tvåtaktsdiesel på 1 188 kW

Foto: Fotograf okänd/Marinmuseum B35:13 Här kan du läsa mer om Achilles: <http://www.tugboatlars.se/Achilles.htm>

Kunglig Rodd

Besättning och övrigt manskap som hade uppdraget 1975.

Året är 1975 och den 26 november och vi var då totalt 34 personer som fått äran att ro kungaslupen och framföra allt vad det innebär runt om kring när *Vasaorden* skulle transportera den norska och den svenska kungen från Riddarholmen till Stadshuset. Vi som fick denna ära var tre befäl och 31 befälselever ”kaniner” på maskin- och teleteknikerlinjerna, uttagna från årskullen juni 1975. Kungaslupen byggdes under åren 1921 till 1923 och är en exakt kopia av kungaslupen från 1774, som brann upp 1921. Den ursprungliga *Vasaorden* ritades av den berömde skeppsbyggaren Fredrik Henrik af Chapman åt Gustav III. När *Vasaorden* ska användas är det är bara kungen som kan bestämma när det ska ske.

Att vi övat först på Berga, dit slupen bogserats, och sen på Riddarfjärden ska ni veta. Kallt var det så vår befälhavare örlogskaptenen Imre Feuer såg till att vi fick raggstrumpor att trä över flottans gymnastikskor som redan då hade många smeknamn. Orsak att vi hade dessa skor var att slupen inte skulle få fula märken ombord innan vi rodde de båda kungarna.

Träffen femtio år senare började med att befälhavaren för slupen kommendörkaptenen Anders Hörnfeldt visade oss slupen på Muskö där vi hela gruppen om de 18 personer som hörsammat jubileet fotograferades. Anders Hörnfeldt har under många år aktivt verkat för det svenska marina kulturarvet och dess traditioner. Ett yttre tecken på detta var hans år som befälhavare på H.M. Kungaslup *Vasaorden*, men också som marinens representant i försvarets traditionsnämnd.

De av roddarna från 1975 som var med på jubileet. Författaren syns som fyra från vänster i bakre raden. Nr 2 från vänster i hitersta raden är Lennart Törnberg som 1975 var fänrik och där står rätt exakt mitt i bilden.

*Vasaorden på Muskö där hon genomgått en omfattande renovering samt reparation. Middagen på hotell Winn.
Foto: Örjan Sundqvist.*

Efter besöket på Muskö samlades vi på hotell Winn i Handen för middag och umgänge, där den ena historien avlöste den andra. Många av oss som var med 1975 hade ju ganska snart slutat i flottan.

Att få ro Vasaorden, och i det här fallet två kungar, är något speciellt. Det är ju inte så ofta den används och är ett bestående minne för oss alla.

Text: Örjan Sundqvist

Teckning av dåvarande redaktören för Marin Nytt Wyn Engkvist om seglatsen. Teckningen antyder att denna rodd, som så många andra, med Vasaorden hade sina överraskningar men att omfattande träning leder till att man löser dessa utan att det märks för "passagerarna".

Light, compact, effective

When every second counts

With the affordable, lightweight, compact Bofors 40 Mk4 Naval Gun, you're ready to face threats rapidly at all levels of conflicts. Its high rate of fire and ability to switch between ammunition types, including the 3P all target ammunition, provides superior survivability. With a maximum range of 12.5 km and multi-target capability, the automatically loaded, remotely controlled weapon can also be commanded locally as a backup, equipping the operator for any scenario.

baesystems.com/40mk4

BAE SYSTEMS

Svenskt stridsflyg i Polen

Svenska flygvapnet har under sommaren varit baserade under tre månader på den polska flygbasen Malbork en timmes bilfärd söder om Gdansk. Styrkan har bestått av cirka 110 personer som i huvudsak omfattas av en stab, flygstridsdivision, flygunderhållkompani och flygbaskompani med personal från Blekinge flygflottilj, F 17. Uppgiften var att skydda den logistiknod i sydöstra Polen som används för militärt och civilt stöd till Ukraina men också tillsammans med Polen och Storbritannien stärka Natos luftförsvar vad gäller avskräckning samt att säkra det polska luftrummet.

Vi träffar överstelöjtnant Christian Bertilsson som var förbandschef och kontingentchef för flygstyrkan i polska Malbork och till vardags är enhetschef för flygunderhållsenheten och den nyupprättade flygverkstaden vid F 17 i Kallinge. Att arbeta utomlands är inget nytt för Christian. - Jag har tjänstgjort både i Libyen och Afghanistan men det var såklart lite annorlunda än i polska Malbork här var det frågan om att indirekt skydda de svenska gränserna och angränsande områden inom alliansen vilket känns som mycket viktigt berättar Christian.

- Här hade vi en mycket klar och tydlig uppgift vilket var att skydda basen och logistiknoden mot olika former av luftangrepp som kan förekomma men även andra luftförsvarsförband var grupperade i området berättar Christian. - Sammanfattningsvis två dimensioner vi arbetade med, vi bidrar till Sveriges säkerhet och indirekt kunna stötta Ukraina så verksamheten blir på ett djupare plan och det är även mer i närområdet, bara en timmes flygtid bort säger Christian.

- Förberedelsearbetet började tre månader före start av insatsen. - Den följde två spår dels vårt eget arbete på flottiljen och det andra spåret med hjälp av Flygstaben

Förbandschef och kontingentschef överstelöjtnant Christian Bertilsson. Foto: Försvarsmakten

och då främst med avtalsfrågor och andra mer övergripande frågor. - Det blev ett mycket bra integrerat arbete och den sista månaden arbetade vår egen stab fullt ut. - Rekryteringen av personal var inget bekymmer det fanns många som önskade få delta och totalt kom vi från elva olika organisationsenheter berättar Christian.

- Vid sökförfarandet rekryterades i största mån hela enheter men samtidigt behövde vi även en stark organisation här hemma också och ingen tvingades att delta mot sin vilja. Insatsen planerades för två månader men blev förlängd till tre månader. - Insatsen gick ju igång med ganska kort varsel och pågick över semesterperioden därför roterade vi en del av personalen men gick inte ner i effekt och hade över tid en bra uthållighet.

- Utöver stridsflygdivisionen så kräver Nato rörlighet vilket innebar att vi hade klargörningsfordon, tankfordon, funktionscontainrar med materiel och reservdelar med oss och sedan fanns sjukvårdsresurser med lä-

*Ett JAS 39 Gripen lyfter för att genomföra ett uppdrag.
Foto: Jesper Sundström/Försvarmakten.*

kare och sjuksyster, baskompani, bevakning, skydd och logistik så det var ett komplett förband med runt 110 personer. - Det är i princip samma innehåll som vi har ni vi ombaserar i vår ordinarie verksamhet till Hagshult eller Visby. Utöver det hade vi bra logistikförbindelser till Sverige med Polenfärjan till Karlskrona en timmes bilfärd från basen berättar Christian.

1929 anlades flygfältet Malbork och övertogs av Tyskland 1934 för att hamna i WP efter andra världskriget. - Idag är Malbork en polsk flygbas och styrs helt av Polen säger Christian. - En av de stora utmaningarna var språket även om engelska är arbetsspråket så är det många dialekter och brytningar men det fungerade mycket bra. - Alla länder bidrog med sina erfarenheter, Engelsmännen med stor och proffsig erfarenhet, Polen som rustar och har hög försvarsvilja och vi själva med välutbildade och duktiga värnpliktiga och befäl och inte minst förstklassig materiel.

Det dagliga livet kommer snabbt in i fasta rutiner och normaldagen var mellan åtta och arton. - Sedan genomfördes givetvis flygverksamhet dygnet runt på veckans alla dagar och givetvis hade vi en dygnetruntberedskap och vi blev aktiverade på dygnets alla timmar beroende på omvärldsläget. - Sedan var det rutinmässig övervakning, lufttankning och annat som är mer en del av vardagen.

- På basen fanns inga förläggningar utan vi förlades på mindre hotell runt om i staden och var hänvisade till olika matställen berättar Christian, vilket är det normala vid basens verksamhet. - Malbork med slottet är en stor turistort och den lokala turistnäringen var betänksam om hur insatsen skulle påverka den men här ordnade Flygstaben avtal och mycket annat och det blev inga friktionsytor, snarade tvärt om säger Christian, vi var mycket uppskattade båda av lokalbefolkningen och turisterna.

- Slutligen vill jag säga att samarbetet mellan våra olika nationer har fungerat jättebra, vi har inte bara haft ett bra samarbete utan vi har även skapat starka vänskapsband. - Vår personal kom direkt från värnplikten och Krigsskolorna och kunde sättas in direkt i verksamheten, det visar att vi litar på utbildningssystemet säger Christian. - Vi har alla haft ett gemensamt syfte och mål och har man det så kan vi tillsammans övervinna alla utmaningar och vara starka tillsammans. Förbandet har gjort ett jättebra jobb och jag är mycket stolt, sammanfattar Christian.

Text: Ingmar Elofsson

Foto vinjetbild: Jesper Sundström/Försvarmakten.

Samtliga bilder är godkända av Försvarmakten för publicering. Några av bilderna är från Norrbottens flygflottilj, F 21 operation tidigare i år.

Mottagande efter genomfört uppdrag. Foto: Försvarmakten.

Tankning efter uppdrag. Foto: Jesper Sundström/Försvarsmakten.

På annonsörsbesök hos SOSS/SEU

Som alla läsare av vår tidskrift har kunnat notera så har en av de större annonsörerna de senaste åren varit "Sjöofficerarnas Enskilda understödsfond" med sina helsidesannonser. I detta nummer återfinns annonsen på sidan 5.

Att ha annonsörer är helt avgörande för oss som förening för att kunna ge ut vår tidning med det innehåll, omfattning och tryckkvalitet som den har och som vi verkligen vill värna så långt det bara är möjligt. Det stora flertalet av annonsörerna har också själva en klar och tydlig koppling till marinen och vår verksamhet. I ett antal kommande artiklar kommer vi därför att besöka ett urval av våra annonsörer och beskriva deras verksamhet något djupare.

Först ut är ett besök på Sjöofficerssällskapet i Stockholms kansli på Drottning Victorias Örlogshem, 2 trappor. Avståndet från vårt kansli är inte allför betungande att tillryggalägga, dryga 3,5 meter i höjdlängd och ca 15 meter i sidled, eftersom vi sitter i samma hus.

I de marint möblerade rummen tar David Berg-Hadenius, vd för Sjöofficerarnas Enskilda Understödsfond tillika Mässdirektör för SOSS emot.

David berättar att bakgrunden till understödsfonden, som bildades 1901 var att skydda änkor och barn till sjöofficerare som av sjukdom eller olyckor miste livet. Dagens sociala skyddsnät var långt ifrån uppfunnet så det fanns ett reellt behov att fylla för att undvika att de

efterlevande hamnade på bar backe.

De i flottan väl kända namnen J. Hägg, K.A. Wallenberg, W. Hamilton och Gösta af Ugglas donerade sammanlagt 25 510 kronor och därmed var fonden bildad.

Värdet av fonden har utvecklats gynnsamt över åren och på min fråga om hur mycket pengar som delas ut på ett år svarade David

– Det beror på avkastningen från fondens förvaltning men för 2024 så delades ungefär 1.3 miljoner kronor ut, varav ca 65 % delades ut som stipendier och resterande delar, dvs ca 35 % lämnades som understöd.

– Det primära syftet med fonden är, precis som vid dess start, att ge ekonomiskt understöd till behövande inom den krets av destinatarer (mottagare av stöd) som finns. Kretsen av destinatarer består av sjöofficerare i Sverige samt ordinarie medlemmar i något av de tre sjöofficerssällskapen (Stockholm, Karlskrona, Göteborg) och deras äkta make/maka barn eller efterlevande, fortsatte David. Han tillade också att det inte är helt enkelt att finna destinatarer idag. Det kan ju i och för sig vara ett tecken på att samhällets skyddsnät fungerar men också vara ett tecken på att den som hamnat i läget att "ekonomisk nöd hotar" (som det står i stadgarna) kanske drar sig för att söka då det kanske kan ses som skamfullt eller pinsamt att skylla med sitt utsatta läge.

Läsarna av Vår Marin uppmanas sprida budskapet om stiftelsens existens.

– Stiftelsen delar också ut stipendier för studier vid läroanstalt, primärt för högre studier vid universitet eller högskola såväl i Sverige som utomlands, men även stipendier för utbytesår på gymnasiet liksom lägerskolor under skollov, berättar David vidare.

De som kan söka är i princip samma grupp som har möjligheten att bli destinatärer med den viktiga skillnaden att här krävs ingen ekonomisk nöd utan det är fritt fram att söka för alla sjöofficerare och ordinarie medlemmar vid något av Sjöofficerssällskapen, äkta make/maka, änka/änkeman samt barn och efterlevande.

Detaljerande anvisningar, tiden mm för ansökningar kan hittas via Sjöofficerssällskapet i Stockholms hemsida (soss.se).

Min, eller snarare mina döttrars, erfarenhet av att söka stipendier är synnerligen goda.

Utan att komma ihåg exakt hur mycket de fick så fick bägge motta stipendier vid i vart fall två tillfällen vardera och beloppen varierande mellan 8 - 20 000 kronor per tillfälle och dotter. Med andra ord, kvalar du själv, dina barn, eller kanske dina barnbarn in, sök! För barnbarnen krävs dock att det är någon av deras föräldrar som ska vara sjöofficer eller medlem i något av sjöofficerssällskapen, där duger det inte med att någon av far- eller morföräldrarna är det.

Pansarskepp i olja av Adolf Bock på SOSS kansli.

Efter diverse diskussioner kunde vi också konstatera att den äldre gradbeteckningen för kommendör 1.gr är snygg och saknad men den i vart fått en bra och framträdande plats på kansliet.

Text & foto: THOENG

Optimal vintergåva

*Marinkamraternas stickade mössa. Varmare än keps om vintern.
Köps via hemsidan: www.marinkamraterna.se Pris: 290 SEK*

Materiellyheter

Nyligen genomförde FMV prov med en obemannad båt i Hårsfjärden utanför Berga. Vid proven testade man bland annat programvara, räckvidd, styrförmåga och nödstoppsfunktion.

– Vi har köpt in en liten båt, en konceptdemonstrator, som vi kan göra tester med. Vi vill se hur den fungerar, hur den beter sig och vad man kan göra med den, säger Johanna Norén, amfibie-, stöd- och bassystem, FMV.

Projektet som har köpt in den obemannade båten, en Unmanned Surface Vehicle (USV), är ett treårigt forsknings- och teknikutvecklingsprojekt som Försvarmakten beställt av FMV. Detta eftersom Försvarmakten önskar bygga kunskap och förståelse om obemannade sjögående plattformar.

– Vi ser till exempel på kriget i Ukraina, där USV:er har en viktig roll i Svarta havet. Och med det här projektet vill vi bygga kunskap. För Försvarmakten handlar det om vad de vill göra med USV:er, vad som är möjligt, vilka val som finns och vilka krav de kan ställa. För FMV handlar det om anskaffningen – hur den ska gå till, om den går att göra snabbare och vad som finns på marknaden, säger Robert Sandgren, som jobbar med tekniskt stöd inom FMV.

Projektet genomför också marknads- och regelverksanalyser och tittar på vilken teknik som kan vara till nytta för obemannade ytgående system inom Försvarmakten.

– Det ger oss viktiga möjligheter att dra lärdomar om de möjligheter och begränsningar vi har vid framtida anskaffningar och användning av dessa typer av system, säger Agnes Moberg, projektledare FMV.

Båten som FMV köpt är av en norsk modell, som bland annat används av det norska hemvärnet och av den spanska, danska och portugisiska flottan.

– Det är ett beprövat system. Båten är ganska generell i sin utformning, så att den övningsmässigt kan simulera olika typer av båtar med olika användningsområden. Det kan till exempel handla om att transportera nyttolast till en ö eller att simulera en båt som lämpar sig som patrullrobot. Den skulle också kunna utrustas med sensorer som kan sänkas ned och kartlägga havsbotten. Båten är dessutom tillräckligt manövrerbar för att vara relevant för att prova ut och känna på olika system, säger Robert Sandgren.

Båten har kameror i alla riktningar och den är utrustad med Lidar, som ger en exakt 3D-bild av omgivningen och som används för säker navigation. Det går att fjärrstyra båten manuellt eller förprogrammera en rutt och båten har även en viss förmåga att känna av och undvika en kollision.

– Även om det är ett beprövat system så finns det samtidigt delar av systemet, bland annat kopplat till systemets förmåga att undvika kollision, som har en lägre teknisk mognadsgrad och som projektet vill utforska, säger Agnes Moberg.

Under proven fjärrstyrs och övervakas båten av en pilot ombord på en gruppboat. Med handkontrollen eller datorn kan han välja hur båten ska köra och vilka moment man ska öva. För att fjärrstyrningen på båten ska fungera, så behöver den vara uppkopplad på wifi eller 4G-nätet.

Det är en vindstilla och mulen dag, där regnet hänger lite i luften. Projektmedlemmarna börjar dagen med olika systemtester vid kaj. Därefter är det dags att göra tester till sjöss.

Båten, som fått namnet *Ran* (havsdjupets gudinna i den nordiska mytologin) går fint ut ur hamnen med gruppbooten hack i häl. Väl ute på öppet vatten ökar farten och det är dags att öva olika moment.

– Vi hade planerat att göra vädertester idag. Men det är lite för fint väder, så vi får trycka på med svall ifrån en stridsbåt istället. Vi vill se om vi kan behålla kontrollen, för vi har sett i tidigare tester att det är påtagligt svårt med styrförmågan vid sjögång, säger Robert Sandgren.

Senare under den här veckan, som är den andra av två provveckor som görs i FMV:s regi, kommer man bland annat att verifiera programvaran och prova olika moment till sjöss.

– Vi har gjort en del justeringar efter förra veckans prover och nu vill jag se hur systemet rör sig i sjön,

säger Robert Sandgren.

Under det år som projektet har kvar kommer man att göra fler tester med den obemannade båten och fortsätta att bygga kunskap kring anskaffning.

– Det är väldigt roligt att vi nu är igång med prover. Tanken är att dessa och framtida tester ska hjälpa till att besvara frågeställningar om hur Försvarmakten kan och bör använda obemannade system, säger Agnes Moberg.

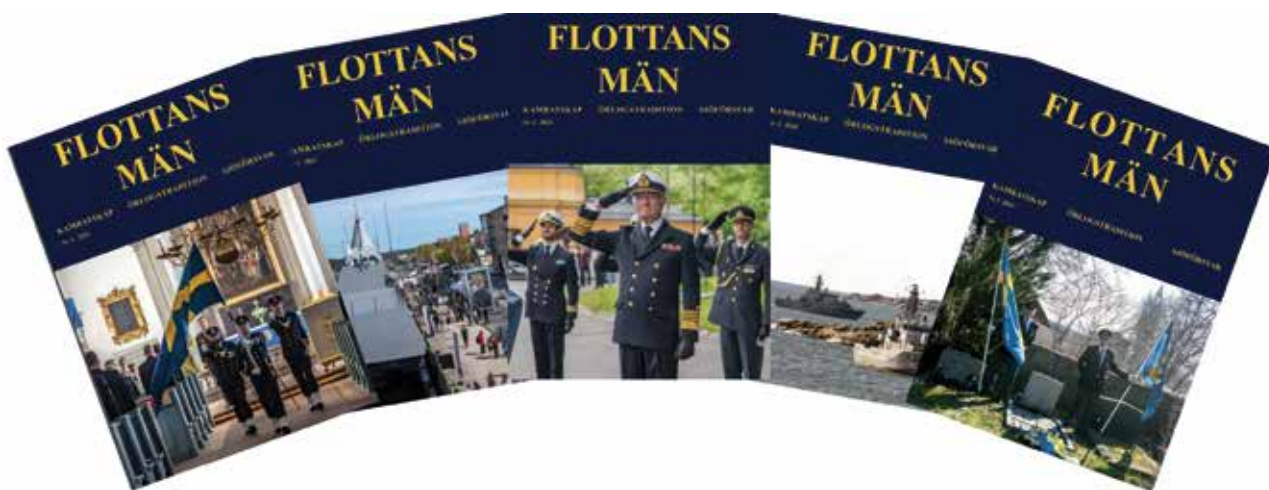
Källa inkl foton: FMV

Det har funnits ett antal fartyg i den svenska flottan med namnet *Ran*. Mest känd är nog den *Ran* som sjösattes 1877 som var avsedd som torpedbärande spaningsfartyg, men som tidigt kom att utnyttjas för skjutförsök med torpeder. Efter några år byggdes hon om till chefsfartyg och kungajakt och fick då namnet *Drott* (se bild ovan). Källa: *Örlogsfartyg – Svenska maskindrivna fartyg under tretungad flagg* av Gustaf von Hofsten och Jan Waernberg.

Fortsatt upprop till tidskriftsfonden!

Vår tidskrift är en viktig del av vår verksamhet och har funnits i någon form sedan föreningen bildades 1935 och den registrerades som tidskrift 1941.

Den långsiktiga målsättningen ligger fast, vilket innebär att tidskriften med bibehållen kvalitet, till den allra största delen ska kunna bära sina egna kostnader. Ta därför fortsatt möjligheten att som läsare, medlem, lokal-förening, organisation, företag och övriga att fortsätta ge bidrag till Tidskriftsfonden.

Gåvogivarna under 2025 presenteras i 2026 års första nummer av vår tidskrift.

Bidragen/gåvorna sätts in på Plusgiro 5 88 19-4. Märk bidraget med "Tidskriftsfonden".

Jul- och nyårshälsningar från kamrater och Lokalföreningar

Gotland

Marinkamraterna GOTLAND
Lars Ellebring
Lennart Kinnander

Göteborg

Tore Nyblom
Kjell Åsberg

Halmstad

Flottans Män HALMSTAD
Torbjörn Malmskvist
Pia Malmkvist
Michael Rapp
Leif Leihed
Mats Leminger
Paul Larsson
Manfred Schultz

Haninge

Flottans Män HANINGE
Kent & Eva-Britt Melander
Roland & Monica Ekstrand
Lars Larsson
Thomas Engevall
Bengt Seger

Härnösand

Flottans Män Härnösand

Karlskrona

Marinkamraterna Karlskrona
Blekinge hemvärnsveteranssällskap
Bo-Inge & Katarina Andersson
Stellan & Britt-Marie Andersson
Sven-Bertil Berthilsson
Anders Björk
Lars-Erik & Monica Blomqvist
Patrick & Brigitte Brunosson
Kurt & Linda Böhme
Åke Dagnevik
Hans-Peter Ehrlow & Anette Brantmark
David Ekelund & Lisbeth Jonsson
Ingmar & Ann-Christine Elofsson
Jan Erdefelt
Paul Franke & Gunilla Lindgren
Lars & Eva Gelderman
Elving & Anita Gustafsson
Uffe Gustafsson &
Helene Fagerstedt Gustafsson
Torsten Gustafsson
Kjell & Anna-Lisa Hartvig
Ernst-Olof & Inger Håkansson
Lennart & Pia Håkansson
Rolf & Miriam Johansson
Tommy & Elisabeth Johansson
Ingeman Jönsson & Yvonne Eriksson
Göran Karlström & Sussane Andersson

Niels-Ivar & Gerd Klang
Göran Kullving & Helen Pålsson
Leif Liljberg
Göran Löfgren &
Kerstin Gruwberger
Bim Magnevall
Olle & Ulla Melin
Per & Gerd Nejdefelt
Philip Nielsen &
Ann-Katrine Styrhagen
Carl-Olof Nordbäck &
Lena Beckman
Anders & Ulrika Olofsson
Christer Odebjer
Nils-Erik & Eva Persson
Hans Pettersson
Bo & Annica Pärmelöv
Lars & Anneli Sager
Magnus & Anna Sager
Lars Sareklint
Sven & Barbro Stene
Rolf & Inger Svensson
Ingvar Stenmark & Birgitta Agneus
Hans & Eva Tornerhjelm
Björn & Margaretha Wallmert

Lysekil

Flottans Män LYSEKIL

Malmö

Flottans Män MALMÖ
Tommy & MajLiz Olsson
Adrienne & Hans Carlsson
Stefan Leo & Malou Hasselhuhn
Lars & Maxine Engvall

Norrköping

Flottans Män NORRKÖPING
Damklubben SKEPPSDOCKORNA
Willy Almberg
Clas-Åke Anderson &
Ann-Marie Westlund
Petter Anseklev
Sven Åke & Lena Björk
Nils Borin & Kerstin Lindberg
Bengt & Tarja Bäckström
Björn & Birgitta Carlgren
Jan & Marie Carlso
Rolf & Eva Dahl
Bo Dahlgren
Peter Ekström
& Agneta Torgimsson
Evert Elgefjord & Kerstin Römert
Anders & Anita Gustafson
Mats Gustavsson
Ove & Kerstin Hagström
Robert Hillgren & Anita Collins
Birger & Elsei Holgersson
Thomas & Maja Holmqvist
Lars T & Stina Jacobsson
Anders & Inger Johansson
Berndt & Madelen Johansson
Per Ove Johansson &
Anita Lindstrand
Anders & Siv Karlsson
Jan Knutsson
Ove Kumlöv &
Margareta Berglund

Gunnar & Yvonne Lindström
Sven Erik & Monica Mars
Owe & Yvette Nilsson
Göran & Elisabetgh Nordström-
Bosse Petersson
Christer Rosenlund
Malte & Kerstin Strandh
Kjell-Ove Söderström
Söderström Per Kvarsebo Bay
Anders & Ulla Tammelin
Lars & Gunilla Törnqvist
Jan & Carina Waldeck
Solveig Westerberg
Bill & Kristina Zackrisson
Lennart & Britt-Marie Zackrisson
Krister ich Mingshang Årberg
Ingemar och Ingrid Åström

Norrköping

Jöran Westling

Nynäshamn

Flottans Män NYNÄSHAMN
Tommy & Gun Lagsjö
Alf Rudenå
Rolf & Siv Qviberg
Kerstin & Stig Ödmark
Gunnar & Herty Bengtsson

Stockholm

Flottans Män STOCKHOLM
Ronny Erhardsson
Sture Bergman
Tony Dahlbom
Per-Erik Tibblin
Inger Tibblin
Krister Lundvall
Per Håkan Söderholm
Ralf Peder Berg
Christer Nordling
Per-Olof Fröjd
Ulf Larsson
Bo Anders Hellgren
Carl Öhrström
Jonny Ullgren
Mats Wallsbeck
Sven Sahlsten
Lena Sahlsten
Per-Olof Örnell
Ulf Anders HildingDERS
Nils-Erik Pettersson
Björn Ohlson
Nils Hedin
Katarina Schagerberg
Eva Striem
Arne Keller
Olof Stark
Lennart Sundén
Arne Keller
Agneta Westerudd
Lennart Gylletorn
Robert Lindstein
Krister Hansén
Jan Berglöv
Lrs-Göran Gahmberg
Kurt Gahmberg
Erling Öhlund

Berit Ölund
Stig Wessman
Örjan Sterner

Sundsvall

Cawe Johansson & Chatrin Vinlöv
Per & Lena Martinsson
Carl & Carina Martinsson
Lisa Mellberg
Ulf & Karin Allringer
Bert & Gunnel Löfqvist
Mats & Katarina Andersson

Södertälje

Flottans Män SÖDERTÄLJE

Västervik

Flottans Män VÄSTERVIK
Birigitta & Åke Revelj

Växjö

Flottans Män VÄXJÖ
Ove Engkvist
Sten Svensson
Lennart och Siv Salomonsson
Kjell och Annelie Sandgren
Sören Schölin
Conny Erlandsson
Lars Wideklint
Leif och Gull-Maj Carlsson
Jan Hjortsberg och Ann-Marie
Jørgensen
Douglas Björkman
Sven Elofsson
Gösta Elofsson
Alf Hedebäck
Mats och Karin Friman
Tommy och Siv Andersson

Ängelholm

Flottans Män ÄNGELHOLM
Jan Andersson o Gun Pettersson
Karin o R. Uffe Bengtsson
Bosse Cederholm
Peter v. Heidenstam
Jytte o Bertil Lundvall
Hans Otto Nilsson
Nils Johan Pettersson

Lokalföreningarna informerar

Region Nord

Sundsvall

Nu när termometern närmar sig nollstreck-
et och havet är lugnt är det passande med
en ärtmiddag. Dagen till ära har Sundsvall
besök från "huvudkommunen", dvs Stock-
holm. Dagens föredragshållare är den f.d.
SÄPO-nestorn Krister Hansén.

Efter den vanliga förbrödringen och läs-
kandet tog Krister till orda och berättade
om sitt liv som "SÄPO-agent". Om detta
finna en hel del att läsa i boken "SÄPO
inifrån". I vilken Krister föräras närmare
50 sidor.

Föredraget kom att handla om när vi
hade tyska terrorister i Sverige, om Bader
Meinhof-ligan, Norbert Kröcher med flera.
Kidnappningen av statsrådet Anna-Greta
Leijon var en del av planen där det ingick
att chauffören av bil nr. 1 skulle likvideras
även Anna-Greta Leijon skulle antingen
släppas fri, om kidnapparna fick sin vilja
igenom, eller likvideras. Kröcher, mannen
bakom planen utvisades från Sverige till
Frankfurt men hade begärt att få resa till
Nordkorea. 11 års fängelse blev Kröchers
dom.

En berättelse som bl.a. handlade om
öldrickande (mellanöl) på puben Gyl-
lene Prag på Mosebacke. En spännande
berättelse som bl.a. visade på den totala
hänsynslösheten från kidnapparnas sida
då man förvarade 1300 kilo Dynamex i
källaren till ett vanligt hyreshus i Stock-
holm.

Krister Hansén avtackades av Cawe Jo-
hansson med en gåva samt av auditoriet
med en varm applåd.

Överst: Sundsvallsbron och under deltagarna som lyssnade på SÄPO-nestorn Krister Hansén.

Region Mitt

Gotland

Hösten första ärtmiddag

Medlemmarna i Flottans män Gotland kallades till höstens första ärtmiddag torsdag 25 september i Marinstugan. Kvällen inleddes med två nostalgiska filmer. En om livet ombord på det svenska pansarskeppet Sverige i en tid då den svenska örlogsflottan starkt bidrog till att säkra sjöfarten i Östersjön. Den andra om 1970-talets torpedbåtar där några medlemmar själva upplevt tjänsten ombord och då livfullt kunde berätta om trevliga episoder vilket glädde oss övriga.

Ordförande Lars Ellebring informerade om föreningens stundande namnbyte. En anpassning som upplevs bättre spegla verksamheten i dagens svenska marin och därmed förhoppningsvis leder till en bredare och bättre rekrytering.

Till middag bjöds gubbröremacka och en mycket vällsmakande ärtsoppa. Allt tillsammans med passande drycker och väljudande sång ur vårt eget sånghäfte.

Extra årsmöte

Vid ett extra årsmöte 30 oktober beslutade Flottans män Gotland medlemmar att fr o m 1 december 2025 byta namn till Marinkamraterna Gotland. Efter årsmötet delade ordföranden Lars Ellebring ut Flottans män Veterantecken till Adrian Ström för minst 10 års medlemskap. Vi gladdes därefter åt lite nostalgi i en journalfilm om 30-talets turismflyg till Gotland med badtörstande stockholmare. Efter mötet vidtog sedvanlig middag med en smakfull gubbröresmörgås och härligt vällsmakande ärtsoppa med tillhörande drycker samt sånger ur egna sånghäftet.

Gubbröresmörgås intas på höstens första ärtmiddag.

Ovan: Ordföranden Lars Ellebring till höger delar ut Flottans Män Veterantecken till Adrian Ström.

T.v. Göran Kronqvist som överlämnade några av sina vapensköldar med berättelser till föreningen

Göran Kronqvist, en av vår förenings främsta nu levande historieberättare, överlämnade vid kaffet några vapensköldar och tillhörande berättelser från sin aktiva tid under några spännande långresor ombord på HMS Carlskrona.

Text och foto: Lars Elleborg

Norrköping

Vårt krängel med föredrag till våra månadsmöten har fortsatt. Den här gången räddade Gunilla Dahlgren kvällen. Hon är författaren till "Lilla Mansboken" och ett antal liknande böcker, roliga med korta skämt med knorr. Vi fick många goda skratt. Det blev en bra kväll. Bosse och Ingmar hade gjort potatisgratäng och gril-lat fläskfilé med tillbehör. Jag blev rejält mätt och nöjd.

September fortsätter med krängel. Vår sedvanliga onsdag fick bytas till tisdag.

Bosses lax och potatis och Peters sås fick även mig att tycka att det var riktigt gott och jag är ingen laxvän. Vi fick sedan en föreläsning om Norrköpings gator och torg. Vi fick lära oss hur krängligt det var förr med adresser. "Johanssons piga i kvarteret Varvet." Var kanske inte lika lätt att få tag på som idag. Posten kom fram i alla fall och kostade inte en förmögenhet att skicka.

Oktobers månadsträff gav oss en aning om hur vädret kan vara mycket nyckfullt.

Vår medlem Anders Tammelin höll ett föredrag om hur nyckfullt det kan vara. Han och frun hade varit på en kryssning med ett av dom största "höghusen". Dom ligger nere i hytten och så börjar man få slagsida och det har blåst upp plötsligt och mycket hårt. Vinden rakt i sidan, det resulterade i 14 graders slagsida. Det låter inte så mycket för oss som sitter 1,5-2 m upp och seglar, men på översta baren 50 meter upp, där blev det mesta sönderslaget. Förhållandevis få personskador uppstod, men fartyget

fick vända tillbaka till närmaste hamn där man tog hand om dem med de allvarligaste skadorna. Det märkliga var att ingen värdtjänst någonstans hade en aning om vad som var på gång. Det hela utspelade sig på en relativt liten area och kom upp snabbt. Besättningen var mycket professionell och återställde det mesta snabbt.

Nu var det dags för mat, Bosse och Ingmar hade gjort en ärtsoppa som var en av dom bästa jag ätit, pannkaka med sylt och vispgräddade avrundade på ett läckert sätt.

Nu är det klart att Flottans Män lämnar in sjösäcken. Föreningen Marinkamraterna ska ta över arvet. Jag hann med 56 år i Flottans Män, det är bara att hoppas på många år i Marinkamraterna.

Som vanligt var vi med flaggor och en liten skara tappra medlemmar och hedrade krigsseglarna. Efter ceremonierna var det föredrag på Seemens club och efterföljande kaffe.

Fredagen den 24 oktober är det FN dagen som vi alltid ställer upp på. Det brukar vara rätt mycket folk, men den fredagen regnade det hela dagen så det var väldigt få, men många paraplyer, från oss var det 6 stycken tappra medverkande.

Vi fortsätter med våra onsdags och lördagsfika. Dom nya som kommit fortsätter att komma och det kan vara riktigt trångt kring runda bordet. Som tur är har vi ett bord till så att ni som inte provat hur gott kaffe jag brygger kan komma och se om ni trivs i gänget.

Willy Almberg

Medlemsfika i Norrköpingsföreningen.

Norrtälje

Lyckad värvning

Under sommarens aktiviteter fick vi in namn på flera som var intresserade av vår förening. Det resulterade i 15 presumtiva medlemmar, vilket vi är mycket glada över. Alla dessa bjöds gratis in till höstens första torsdagslunch för att bekanta sig med föreningen. Vi ville introducera dem och visa upp den fina sociala stämningen.

Då vi lägger oss vinn om att engagera intressanta föredragshållare hade vi bjudit in Mats Johnson, Finnlines platschef i Kapellskär. Rederiet grundades 1947, idag ett familjeföretag med Grimaldi Group som ägare.

De nya fartygen M/S FINNSIRIUS och M/S FINNCANOPUS byggdes i Kina 2023 och trafikerar Kapellskär - Långnäs - Nådendal med två avgångar per dygn. Fartygen är miljöanpassade och har 5200 lastmeter och kan ta 1100 passagerare.

Linjenätet når idag från Finland till Belgien, Irland, Polen, Spanien, Sverige,

Tyskland och Åland, däribland linjen Helsingfors-Travemünde.

Utflykt till kulturell ö

Vi hade tur med vädret. 30 mm regn och åska på natten, men vi hade uppehåll mellan ovädren. Fast det var kuling i byarna och sjön gick ganska hög. Det var inga problem när vår medlem Claes-Håkan Jansson galant och säkert tog oss till destinationen.

Ärtsoppan var denna gång utbytt mot wraps och kaffe fick vi i konserverad "lattevariant". Det föll väl ut men någon tyckte att man kunde fått lite mera lax i den wrapsvarianten.

Medlemmarna fick trampa marken där Evert Taube skrev om Calle Schewen som blandade fredligt sitt kaffe med Kron.

19 nöjda föreningsmedlemmar lämnade ön efter att ha upplevt historiens vingslag med havsörnar seglande i vinden.

Han har en hel svensk fartygsflotta där hemma

Vår medlem Sidney Rodenhake är sofistikerad modellbyggare. Han har en hel armada i miniatyr av flottans olika fartyg.

Rodenhake med modell av Visbykorvett

Alla kan sjösättas och manövreras!

Han höll ett intressant föredrag om sin bakgrund och hur det kom sig att han började bygga modeller, alltid i skala 1:100.

Det vi var mest intresserade av, var så klart flottans fartyg. Han hade med sig en korvett av Visbyklassen, som är körbar och drivs med vattenjet. Exempel på andra fartyg var en modell av kryssaren *Gotland*, före ombyggnaden, med ett antal dubbel-däckade flygplan. Bland alla byggen han

har där hemma nämnde han modellen av NASAs Saturnraket, från första månlandningen. I skala blir den över metern hög. När allt görs i samma skala förstår man hur saker förhåller sig till varandra storleksmässigt.

Hemberedskap

Vårt samhälle är sårbart. Inte minst för att vi behöver el och internet till väldigt mycket. En kris kan göra vardagen besvärlig på väldigt kort tid.

Karin Wikström från Civilförsvarsförbundet berättade hur vi ska bereda oss för olyckor, kriser och civilt försvar. Vikten av att själv hantera konsekvenser och tillgodose grundläggande behov som mat, vatten, värme, sömn och information. Utrustning som kan hjälpa i svåra situationer demonstrerades. Det offentliga ansvar och vårt eget belystes. Vi fick också informationsblad med uppgifter där vi kan söka svar på ytterligare frågor.

Jagaren Hallands sista resa

Vi såg filmen när en kontingent republiken bemannade och på förtjänstfullt sätt hanterade detta fartyg, som inom sin klass hade svårt att hitta jämlingar bland världens flottor.

De som tjänstgjort på henne fick en nostalgisk kick när man följde kameran i de flesta drabbningsplatser ombord, så som ubåtsjaktcentralen, byssan, ammunitionsdurken, radiohytten, stridsledningscentralen, styrhytten och artillericentralen. Vi fick vara med om torpedskjutning, ammunition- och robotladdning. Flottiljchefens beslut baserat på redovisad lägesbeskrivning i SLC.

Sist, men inte minst, kommandörkapten Hofstens känsliga, men ofrånkomliga avsked när jagarepoken gick i graven.

Minnesstund för avlidna

Den traditionsenliga minnesstunden för avlidna sjömän samlade många av våra medlemmar. Solen kom fram när vi samlades runt vårt ankare vid Norrtälje kyrka. Medlemmen, tillika prästen, Per Rydberg höll en kort betraktelse. Vi höll en tyst minut för våra nyligen avlidna medlemmar, Michael Larm och Sören Persson, innan vi undfägnades med den goda ärtsoppan som Mariagårdens husmor lagat.

Per berättade om sin tid vid sjömanskyrkan i Kapstaden på 70-talet. Suezkanalen var stängd, så fartygen rundade Sydafrika. Han tvingades då klättra uppför smala, höga lejdare med oljiga fotsteg och med filmer och böcker under ena armen.

Vår medlem Lars-Göran Berg inflikade när han som sextonåring 1956 anlöpte Kapstaden under oroliga tider. De fraktade papper och lastade frukt. Dåvarande sjömanspräst besökte fartyget och hängde en skylt på fallrepet när han lämnade. På skylten stod OM DU GÅR ILAND SJÄLV,

KANSKE JAG FÅR SKICKA HEM DIG I EN TRÄLÅDA!

På kajen lagades mat i ett oljefat uppalat på stenar som det eldades under. Hamnens gubbar tog upp maten med tomma konserverburkar. Locket var inte helt öppnat utan uppvikt. Det hade man som handtag när man slevade åt sig ur oljefatet.

Förfångning i byssan

Förstärkning behövs i byssan. Det gäller att koka ärtsoppa och ta hand om utspisning och återställning. En modell är att vi, som på fartygen, inrättar fyra vaktkvarter med två man i varje. Att efter utbildning och ett rullande schema blötlägga ärtor och koka soppa för tre luncher varav två fryses in. Veckan efter kommer nästa kvarter, tar upp soppa ur frysen och värmer, dukar etc.

Får vi den modellen att fungera behöver varje kvarter bara rycka in i byssan var fjärde vecka och koka soppan först var 15:e vecka. Vi är på gång och två av våra nya medlemmar var t o m kockar vid trossen, äger Marinens kokbok, är positiva och väl insatta i vad som behövs. De har lagat en första sats välsmakande soppa, så vi ser positivt på framtiden för ärtluncherna hos Flottans Män i Norrtälje.

Besöket på Skeppsholmen

Stockholmsföreningen gästade oss och Pythagoras industrimuseum i våras. De bjöd nu tillbaka genom att Per-Erik Tibblin guidade oss till briggen TRE KRONOR, Skeppsholmsgården med SHAMROCK och af CHAPMAN.

Vi blev överallt väl mottagna och fick fullödiga beskrivningar av de imponerande verksamheterna och fartygen. Vikten av ett meningsfullt syfte framgick klart för att få volontärer och frivilliga att ställa upp.

Skeppsholmsgården gör beundransvärda insatser i att introducera ungdomar i olika hantverk och lotsa dem till fartyg och segling. Något som tragiskt nog inte fanns på CHAPMAN. Det enda som rör sig på fartyget är de medlemmar i FM Stockholm som huserar i ett utrymme akterut med sin hobbyverksamhet och kan hålla uppsikt över fartyget. Sedan Stockholms Stad, som äger fartyget, radikalt höjde hyrorna tvingades STF överge fartyget med sitt vandrarhem. I besvikelsen tog de med sig alla madrasser och t o m alla dörrlås och handtag till hytt dörrarna. Så nu ekar det 88 meter långa fartyget tomt.

Text och foto: Göran Hedberg

Utflykt till Calle Schewens ö, Flottans Mäns-ankaret vid kyrkan i Norrtälje, Skeppsholmsgårdens verkstadsförråd med lackade gafflar och rår och Karin Wikström från Civilförsvaret föreläser om hemberedskap

Stockholm

Stockholm informerar

Det är lätt att saker hamnar mellan stolarna om man inte ser upp och det blev tydligt då vår allt i allo Krister Hansén inte längre jobbar på vårt kansli. Det jag då närmast tänker på är att skicka in till "lokalföreningarna informerar" som har varit som ett självspelande piano under Kristers försorg. Men det kan ju rättas till så nu har vi rutin för detta.

Våra sammankomster är välbesökta och det känns roligt att vårt program intresserar våra medlemmar.

I augusti deltog vi regionens femkamp i år arrangerad av Haninge. Som vanligt var det stor uppslutning från de olika lokalföreningarna. Stor bredd på utmaningarna vid de olika stationerna gjorde att geniknölarna fick sitt men även fysiken ställdes på prov. Nynäshamn vann i år igen och vi i Stockholm kom varken först eller sist. Tack för ett fint arrangemang!

Den 16 september besöktes vi av kommandörkapten Erik Allerman tillika C41. korvettdivisionen på Berga som för ett fullt hus berättade om nuvarande utbildningssystem, de nya gradbeteckningarna och framtiden i Marinen. Skaran kunde konstatera att det är många förkortningar att hålla reda. Till och med Erik hade svårt att förklara betydelsen av en del. När Erik kom in på värnpliktsutbildningen och hur den är tänkt för framtiden var det många av kamraterna som hade mycket tankar om den och diskussionerna blev livlig och engagerad. När Erik kom in på det nya gradbeteckningssystemet så pratar många om inflation i grader men en FC på en korvett är i dag örlogskapten så det indikerar att det inte är någon sådan. Framtiden är nu den kommande Luleå-klassen som dessvärre inte får klassas som fregatt utan korvett. Storleksmässigt är det ju en fregatt men politikerna har bestämt att det blir en korvett och då får det bli så. Erik kom också in på förbättrat luftförsvar som nu kommer på Visby-klassen samt hur drönartekniken ska utnyttjas på bästa sätt i en marin domän. Erik avtackades med en stor applåd

Komendörkapten Erik Allerman avtackas efter föredraget av ordförande Jan Berglöw. T.h. inträde vid högtidlighållandet av de sjöfarare som miste sina liv på havet under andra världskriget

och en god flaska rom som framtagits av Sjöofficerssällskapet med anledning av dess 175-årsjubileum.

Söndagen den 2 november deltog vi traditionsenligt med fanborg vid högtidlighållandet av de sjöfarare som miste sina liv på havet under andra världskriget. I år var vi sju deltagare från FM Stockholm. I övrigt var kyrkan som vanligt väl besatt till ca två tredjedelar

Kyrkvården Birgitta Odelberg hälsade församlingen välkommen och presenterade programmet varefter högmässan började. Den leddes av pastor Hans Genzel och hade som ledmotiv vårt evighetshopp.

Efter mässan bjöd Sjömanskyrkan på kyrkkaffe med dopp. Vid kaffet berättade Birgitta Isberg, dotter till en sjökapten som seglade under andra världskriget, om sina upplevelser under kriget och om den usla behandling av sjöfolket som myndigheterna gjorde sig skyldig till.

Det fanns också möjlighet att besöka konstgalleriets nyöppnade utställning "Land och vatten" av konstnären Christer Johansson. Fantastiskt vackra fotografier pryddes väggarna.

Några visdomsord från Augustinus som kan passa bra i detta sammanhang:

"Hoppet har två vackra döttrar i världen, Förnuftet och Modet. Förnuft för att det som inte bör ske inte sker, och Mod så att det som bör ske kan ske"

Den traditionella ärtmiddagen avhölls i september på nya marker. Under ett antal år har vi varit på Skeppsbron 10 men i år provade vi att vara på Ersta terrassen i stället. Vi kunde konstatera att det var ett bra byte. God mat, fin utsikt och bra service. Dagens talare var Robert Lindstein som berättade om då han som befäl på Walleniusfartyget Undine, då i Malacca-sundet, kom upp på bryggan en morgon för vakt och upptäckte att det var många saker som flöt omkring i närområdet. De började då söka orsaken till det och kunde sedermera rädda 13 nedkylda och blöta indonesiska sjömän vars fartyg sjunkit. För att ge dem torra kläder fick de varsin vit Wallenius-overall. Så ser ni en indonesisk sjöman i en sådan overall vara han säkert med om den här händelsen. Efter föredraget lottade vi ut en vit Wallenius-overall som vanns av Pia Berg och en bok om Wallenius som vanns av Katarina Schagerberg. Robert avtackades i likhet med tidigare föredragshållare med en flaska rom.

Vidare fram till jul ser vi fram emot ett föredrag om livet på en atomubåt, luciakaffe och Lille Jul. Lille Jul är vår större resa som i år går till Åbo.

Text: Jan Berglöw, Per-Erik Tibblin, Fredrik Scholander, Örjan Sterner

Södertälje

Sommaren på Notholmen varit välbesökt och våra stugor mycket uthyrda. Vi har kunnat njuta av många fina dagar och kvällar. I mitten av augusti hölls ett medlemsmöte på holmen och på kvällen var det kräftskiva med några tappra medlemmar som trotsade blåst och regn.

En dag i september var det arbetsdag med 30 arbetssugna medlemmar. Många hjälptes åt att klyva och stapla ved. Det skurades på minor och ankare. Det krattades löv och sopades tak rena från barr.

Lite senare i september tog några tag i att "kubba" upp sista trädet samt och klyva lite till veden. Efter arbetsdagen bjöds medlemmarna på korv och bröd med tillbehör som intogs på bryggan denna gång.

Den 11 oktober var det stängning av vår

ö. Sju medlemmar och ett barnbarn jobbade på och tog upp pumpar, bryggstegar samt plockade undan utemöbler.

Men bastubryggan gick inte att flytta på grund av kraftig blåst. Bryggan flyttades helgen efter då vädret och vinden var mer hanterbar.

Tack alla ni som haft tid och lust att hjälpa till att hålla vår fina ö i skick!

Tommy Carlsson med fru Carin
Ordförande FM Södertälje

Välförtjänt paus vid arbete på Notholmen och senare beundras solnedgången från samma holme.

Västerås

Besök i Helsingfors

I början av september gav sig Flottans Män Västerås ut på en studieresa till Helsingfors. Vi fick en fin överfart med gemensam middag på M/S *Gabriella*, vi var 8 medlemmar som reste. Väl framme i Helsingfors blev vi mötta av Yrjö Pekka Rautalahti en representant från Finska Vikens Maringille som guidade oss till hotellet där vi skulle övernatta. Maringillet kontaktade vi med hjälp av ett tips från vår riksorganisation redan under februari.

Vi fick ett mycket positivt svar från Maringilletts ordförande Lars Eklund. Efter en fika på salutorget, tog våra guider nu förstärkta med sekreterare Petteri Nyström oss runt för att se de centralt belägna ikoniska byggnaderna och Helsingfors affärscentrum. Vi besökte även John Nurminens stiftelse (deras syfte är att tillvarata och främja historia och kulturtraditioner inom sjöfarten).

De har en mycket stor samling av antika världskartor och marina föremål. Idag fokuserar stiftelsen på konkreta åtgärder för att bevara Östersjön. Dagen avslutades med en gemensam middag i bästa kamratanda, då gåvor utbyttes mellan Maringillet och Flottans Män. Under middagen bestämdes att föreningarna ska arbeta för att i kamratskap bli Vänföreningar.

Dag 3 blev det en tidig uppstigning för att efter frukost ta färjan till Sveaborg. Våra guider var väl preparerade med vad som vi skulle hinna med under dagen. Borgen började byggas 1748 under ledning av Augustin Ehrensvärd och fick 1750 namnet Sveaborg av Sveriges kung Fredrik I. A Ehrensvärd föddes 1710 på Fullerö slott utanför Västerås. Programmet omfattade

Finlandsresenärer och värdar på Sveaborgsbesök. Fr.v. Peter Nicolaidides, Lars Eklund, Magnus Leuchovius, Antonio Grimaldi, Petteri Nyström, Mats och Marianne Kristensson, Annelie Grimaldi, Yrjö Pekka Rautalahti, Inger och P-O Andersson

T.h. våra värdar samlade vid monumentet runt Sveaborgs kyrka Fr.v. Petteri Nyström, Lars Eklund (ordförande i Finska Vikens Maringille) och Yrjö Pekka Rautalahti.

bl.a. fika på officersmässen på Lilla Östersvartö, och därefter besökte vi ubåten Vesikko, Ehrensvärds grav, Sveaborgs kyrka, Torrdockan och Krigsmuseet samt flera andra sevärdheter innan vi tog färjan tillbaka till Helsingfors. Efter lunch hämtade vi våra packningar på hotellet och promenerade till fartyget M/S *Cinderella* för att "segla" tillbaka till Stockholm, det var plattvatten och knappt en krusning. Åter till fäderneslandet!

Vi tackar Finska Vikens Maringille för deras varma, gästvänliga samt engagerade mottagande och genomförande av vårt besök.

Text: Mats Kristensson

Foto: Peter Nicolaidides

Region Väst

Göteborg

Marinstugan på nya varvet i Göteborg har nu fått en rejäl uppfräschning med nya golv, nya paneler, nya möbler och tillbyggnaden är nu helt färdigställd med nya handikappanpassade toaletter och ny entré i riktigt maritim miljö.

I augusti startade vi säsongen med det sedvanliga skaldjurskalaset. Som vanligt, mycket uppskattat och lokalerna var fyllda till bristningsgränsen.

I september hade vi glädjen att välkomna general Svante Bergh som föreläsare. Ett synnerligen uppskattat föredrag om situationen mellan Ryssland och Europa. Svante blev, till vår glädje, omedelbart medlem i föreningen.

Vidare till oktober. Denna klubbafton serverades det istället för sedvanliga ärtor, varmgravad, lax med ljuvliga tillbehör. Föredragshållare denna kväll var överstelöjtnant Erik Pousar. Erik talade om USA:s relation till EU vad avser det militära engagemanget nu och framöver i tiden. Kom-

Fullsatt på skaldjurskalaset efter renoveringen av Marinstugan i Göteborg.

mande evenemang i år är ett besök och föredrag av flottiljchefen på Sätenäs flygflottilj. I december avslutar vi säsongen med det sedvanliga julbordet.

Arbetet med det kommande riksårsmötet 2026 är full gång. Denna gång kommer vi

alla samlas i Marstrand. Eventet kommer att präglas av Marin, kultur, Marstrands historia, god mat och självklart av härlig gemenskap. Inbjudan och program kommer i första numret av denna tidning 2026
Claes Strömwall

Halmstad

Kamratafton den 25 september

Så var det då dags för höstens första Kamratafton. Ordförande hälsade samtliga varmt välkomna till en Kamratafton i en rejält och behövligt uppsnyggad Marinstuga. Ett antal medlemmar har under våren och sommaren hjälpt till med att snygga till utsidan på Marinstugan, Kajutan och Snappen. Även köket har fått en uppsnygning. (Se nr 3/2025 Red anmn).

Chefen för FMTS, Försvarsmaktens Tekniska Skola i Halmstad, överste Peter Nilsson var inbjuden gäst och höll ett föredrag om FMTS men berörde även det militärpolitiska läget i omvärlden men i synnerhet i närområdet. Det blev naturligtvis både frågor och diskussioner.

I år firar FMTS 20 år och antalet anställda är 1450, bestående av både yrkesofficerare och civilanställd personal. Antalet värnpliktiga 2025–2026 är 140. Verksamheten utökas succesivt beroende på flera faktorer, bland annat anslutningen till NATO, krig i närområdet och ökade försvarsanslag.

Inne på Flottiljområdet pågår sedan 2024 stora infrastrukturella satsningar. Ett av de större projekten är kopplat till Jas 39 E.

Peter Nilsson fick en varm applåd. Efter middagen så fortsatte frågor och diskussioner med Peter.

Klubbmästare Arne Lind och hans goa köksgäng, såg till att alla fick god mat med tillbehör.

Förbundsordförandebesök

Den 7 oktober på eftermiddagen kom vår förbundsordförande på besök. Han blev

Ovan t.v. Från vänster; Björn Gustafsson, Thomas Engevall, Torbjörn Malmqvist och Michael Rapp. Ovan: Inget är ovan för detta gäng i byssan fr.v. Dennis Wahlstedt, Richard De Garay Vazquez, Arne Lind och Lars-Erik Sandstedt. T.v. chefen för FMTS överste Peter Nilsson.

djupt imponerad av klassen på vår marinstuga och fick en grundlig genomgång av Björn Gustafsson kring allt arbete som nedlagts på stugan under det senaste året. De var f.ö. skeppskamrater från provtukt kommando Göteborg under tidigt 90-tal när Thomas höll på med Smyge som ingick i PTK:t. Thomas höll även ett föredrag kring den marina utvecklingen och om Flottans Män för närvarande medlemmar, innan det var dags att bege sig till centralstationen och tåg mot huvudstaden.

Text: Torbjörn Malmqvist

Foto: Leif Leihed

Jönköping

Trevlig hösttermin för Jönköping

I augusti hölls första "Öppna styrelsemötet" med föredrag av kyrkoherden från Tidaholm, som talade över ämnet Arktis- en hotad skönhet. Ett intressant och aktuellt ämne.

I september genomförde vi studiebesök på Maritiman i Göteborg. Jagaren *Småland* embarkerades och nostalgiskt möte ägde rum i Gunrummet. Duktig och kun- nig guide svarade på alla frågor. Efter detta blev det besök på ubåten *Nordkaparen*. Vistelsen avslutades med lunch i fd stabs- fartyget *Marieholm*. Stort tack framförde vi alla till Per Åke Strandsäter som ordnat med studieresan.

Den 12 nov samlades ett 25-tal medlemmar på hotell Savoy i Jönköping för att lyssna på sjökapten Linus Karlsson, intendent på Sjöhistoriska museet i Stock- holm, som berättade om sin resa till Kina med Ostindiefararen *Götheborg* 2006- 2007. Originalen av fartyget, som byggdes på 1700-talet gick 1745 på grund utanför Vinga.

En av föreningens medlemmar hade med sig vrakdelar och här var det vackra det vackra tallrikar som kunde ses av med- lemmarna.

Föredragshållaren redogjorde för ny- byggnadsarbetet av fullriggaren *Göthe- borg* med råsegel och om fartygets tre sto- ra master med alla tänkbara tackel och tåg.

Fartyget gick som bäst i förlig vind och under en seglats på väg mot Kina, gjorde fartyget 13,1 knop. Skeppet bär med sig 700 block för rep som var tillverkade i alm.

Föreläsaren Linus Karlsson fick ta emot applåder och bokverket "Marinen 500 år" av ordföranden Sven Johansson som tack för utmärkt föreläsning.

Det finns faktisk en modern motor i und- re däck som ger kraft till maskin och gene- ratorer, vilket är ett krav från myndigheterna. Under resan till Kina startades motorn bara vid ett tillfälle. Rep till fartygsratten är gjorda av finaste älgleder och barlasten bestod av blytackor.

Ombord fanns befälhavare, styrman, och tre mastskeppare. Besättningen bestod av 80 kvinnor och män, alla i 20-35 års åldern. Det tog 10 år att bygga *Götheborg*. Föredragshållaren meddelade att framtiden för *Götheborg* var oviss.

T.h. *Götheborg* på besök i Karlskrona.
Foto: Ingmar Elofsson

Karlstad - Värmland

Ordföranden medaljerad

Vid Flottans Mäns extra riksårsmöte tors- dagen den 18 september i Sjöfartshuset på Skeppsbron i Stockholm tilldelades Värmlandsföreningens ordförande Göran Olsson föreningens ankarmedalj i guld som tack för sina insatser i föreningen.

Ängelholm

Hej Marinkamrater i Ängelholm med omnejd!

I styrelsen diskuterar vi om vi ska byta namn till Marinkamraterna Ängelholm eller till Marinkamraterna NV Skåne. Vi kommer som en extra punkt på årsmötet föreslå en omröstning om detta. Vi har också diskuterat om att vår föreningslokal i framtiden ska kallas Flottans Mäns Hus? Vi tycker vår snidade skylt på ytterväggen, pryder sin plats.

Under den vackra sensommaren har vi klarat av både grillafton och kräftskiva. Grillaftonen var ännu en gång minnesvärd. Uffe "stod i rög och damm", precis som vår store kong Christian gjorde. Vi inledde med mingel och GT utomhus under våra paviljonger. Uffe serverade oss delikat och mör karré med tillbehör och sallad som hans hustru Karin hade fixat. Sommarkvällen var skön. TACK!

Vi var några få som åkte till Helsingborg och deltog i högtidligheterna i hamnen och på Dunkers Kulturhus på Krigsseglardagen. Det var 75 år sedan Krigsseglarmonumentet avtäcktes och därför extra högtidligt. Dessutom hölls ett intressant föredrag av f.d G.D. för Sjöfartsverket Anders Lindström. Ines Uusmann, som gav krigsseglarna viss upprättelse från regeringens sida så sent som 1997, deltog också i högtidligheterna.

Torsdagskvällen med ärtsoppa och fläsk är också avslarad. En av de sista dagarna i oktober hann vi med att besöka Carl-Johan Hagmans privata och unika Marin- och Sjöfartsmuseum i Viken under sakkunnig

Minneshögtid vid krigsseglarmonumentet i Helsingborg på Krigsseglardagen 2025. Sjömanspräst Tony Strepin och trumpetare (hornblåsare) Christer Ekstedt, flankerade av två medlemmar ur Flottans Män Ängelholm som inkallats med kort varsel och därför inte hade uniform klädsel.

guidning av Carl Johan Jargenius. Vi var endast 7 deltagare, som var förvånade att inte fler medlemmar deltog. Imponerande att se alla de stora oljemålningar som Haggman har köpt från Sjöofficerssällskapet lokal Långa Raden på Skeppsholmen, samt fartygsinredningar, miniatyrmodeller med mera.

Den sjätte november kom Bosse Cederholm och höll ännu ett fint föredrag om en långresa med Älvsnabben. Förutom ett fåtal medlemmar infann sig också några glada "Älvsnabbenveteraner".

De som är med på alla våra aktiviteter tycker att för få medlemmar dyker upp på våra arrangemang. Men jag har tänkt efter. Vi är endast 71 medlemmar och under året har ändå de flesta av medlemmarna kommit på något av våra arrangemang. Och det är glädjande. Men sitter du ensam eller har

svårt för att transportera dig och vill komma med. Mejla till angelholm@flottansman.se eller ring någon styrelsemedlem så arrangerar vi hämtning och hemkörning.

Styrelsen jobbar nu bl.a. med att omarbete våra stadgar inför namnbytet. Stadageändring kommer också att tas upp som en punkt på årsmötet. Tyvärr har vår skötsamma hyresgäst, Engelholms Schackklubb, på grund av växtvärk lämnat vår lokal. Vi söker ny hyresgäst, har du tips på någon syförening eller frimärksklubb, så meddela!

Styrelsen för Flottans Män Ängelholm under namnändring till Föreningen Marinkamraterna

*Önskar alla medlemmar EN GOD JUL!
gm/ B. Lundvall*

Region Syd

Karlskrona

Marinkamraterna i Karlskrona

Karlskronaföreningen har nu flyttat in i nya fina lokaler i Militärhemmet i centrala Karlskrona efter närmare tre decennier i Skönstavik och Fylgia. Anledningen är det expansiva skedet Försvarmakten och Marinen befinner sig i och därmed behov fler lokaler. Alla våra artefakter som vi fått genom åren har vi gått igenom och det mesta placerats i den nya lokalen. En del kommer att få pryda några av marinbasens lokaler. Det har varit mycket jobb och bärande men till slut har det blivit mycket bra och alla medlemmar som varit här är mycket nöjda med de nya lokalerna och verksamheten går mycket bra att ge-

nomföra på Militärhemmet. Vi har fortsättningsvis möjlighet att utnyttja lokaler på Skönstavik om inte annan verksamhet sätter hinder i vägen.

Verksamheten det senaste halvåret började med den traditionella grillfesten och som vanligt var den välbesökt och värdet var på vår sida. En filmafton har vi även genomfört och givetvis var det gamla filmer om våra kryssare och jagare i flottan. Lika traditionellt genomförde vi en oktoberfest, "Tysk afton", med mat och dryck som hör hemma i vårt södra grannland. Under novembermötet var det dags för försvarsupplysning med ett välbesökt möte där C 31. Helikoptersdivisionen Fredrik Elofsson berättade både om sina egna upplevelser från Adenviken och som kontingentschef vid Heeresfliegerschule i Tyskland och inte minst det dagliga arbetet i sjöoperativa helikoptersystemet. Ett intressant och uppskattat föredrag. Vid denna kväll var tyvärr jag och några andra av våra medlemmar på besök hos vår vän-

förening i tyska Peenemünde, vilket ni kan läsa mer om i kommande nummer.

Vi har även fördjupat vårt samarbete med KA 2 kamratförening och deras samverkansorganisation som omfattar deras drygt halva dussinet olika föreningar knutna till olika verksamheter i Kustartilleriet. Det är viktigt att vi tillsammans kan möta alla de likartade utmaningar som väntar oss men inte minst umgås tillsammans vid våra olika arrangemang.

Vi har nu bytt namn på både Flottans Män och även på vår tidskrift. De kommentarer vi får från våra medlemmar har varit positiva till förändringen och alla är medvetna om att en utveckling av vår verksamhet och att vara med i tiden är nödvändigt. Detta för att vi ska kunna rekrytera medlemmar med en större bredd i framtiden. Glädjande är också att en tredjedel av våra nyaste medlemmar är kvinnor.

*Önskar er alla en God Jul och Gott Nytt År!
Lars Sager*

T.v. Hans Tornerhjelm, vice ordförande, tackar Fredrik Elofsson C 31.helikopterdivisionen för ett intressant anförande om det sjöoperativa helikoptersystemet. Som sig bör fick Fredrik en bok om Flottans Män som tack. T.h. Flottans Män har nu efter 30 år lämnat lokalerna på Skönstavik och fått nya både fina och ändamålsenliga lokaler i Militärhemmet. Foto.: Ingmar Elofsson.

Malmö

Malmörapporten

Efter ett långt sommaruppehåll, där vi dessutom hade ställt in augustimötet, var det åter dags att samlas i slutet av september. Vi blev 17 som kom för att bl.a. avnjuta Lenas goda älgbiffar, höra om det extra Riksrådsrådet och lyssna på Maths Witt om våra svenska ubåtar. Så efter att ordföranden mönstrat in besättningen kunde vi hugga in på de fina älgbiffarna med mandelpotatis, sås och flera tillbehör som Lena Hultman i byssan tillagat. Hon fick många beröm för denna läckerhet. Maten har numera blivit en stor del av anledningen till att komma till våra möten. Efter maten tog Stefan Leo befälet. Han hade varit uppe på det historiska extra riksrådsrådet i Sthlm. Vi fick både se bilder och höra hur det hela gick till när vi för andra gången röstade "JA" till namnbytet "Föreningen Marinkamraterna". Första omröstningen var ju vid det ordinarie riksrådsrådet i maj i Ronneby brunn. Så nu är det hugget i sten, vårt nya namn, och blir officiellt redan den förste december i år.

Därefter var det dags för vår gäst, Maths Witt, att starta sitt föredrag. Maths arbetar på SAAB Kockums AB och är även ordförande i Marinkamraterna i Trelleborg. Föredraget hette "Svenska ubåtar nu och i framtiden". Vi fick en grundlig genomgång om alla de ubåtar som tjänstgjort i vår stolta flotta, från *Hajen* 1904 till de två kommande *Blekinge* och *Skåne* som just nu byggs i Karlskrona. Vi har hittills haft 82 ubåtar i tjänst varav bara 2 varit byggda utomlands. Imponerande! Maths är mycket kunnig och han är även inblandad i de Collins-ubåtar de sålde till Australien. Så det blev mycket intressant information. Vi tackade Maths med en vätskefylld present

Föredragshållaren Mikael Persson till höger tackas för ett intressant föredrag av ordförande Jörgen Persson.

i en rund förpackning. Passar väl perfekt till en ubåtsman även om vätskan i hans värld brukar vara på utsidan och det är torrt inuti...

Till septembermötet hade vi ännu en gång lyckats få Mikael Persson från soldathemmet i P7 Revingehed att komma och hålla föredrag. Han var hos oss första gången i april 2023 och berättade om sin tid inom FN i Afghanistan, men denna gång skulle han berätta om sin FN-tjänst i Mali under juni till december 2016. Chefskocken Lena i byssan hade lagat en alldeles underbar kvällsmat bestående av stekt kyckling, potatisgratäng, apelsinsås, stekta champinjoner och grönsaker. Till kaffet fick vi dessutom äppelkaka med vaniljsås. Ordförande Jörgen Persson höll ett inledande tal. Kassören Stefan Leo berättade att vi i veckan fått två nya medlemmar och att han ämnade att skicka in om namnändringen till Skatteverket. Vi byter ju namn på vår lokala ideella förening till "Föreningen Marinkamraterna i Malmö". Efter maten kunde vi inte bärga oss, utan vi

ville ha kaffe och smaka på äppelkakan direkt utan att vänta tills efter föredraget, som vi brukar. Därefter tog Mikael till orda.

Mikael var alltså i FN-tjänst i Mali under 2016. Denna gång som Transportofficer. Han hade åren innan också varit i FN-tjänst, men då i stridande förband i Afghanistan. Så denna gång tänkte han ta en lite lugnare tjänst inom logistiken. Men det visade sig att denna tjänst innebar mycket mer jobb, ofta även nattetid. Han hade som uppgift att hantera diverse transporter av personal och materiel till olika områden i Mali och ibland ända hem till Arlanda. Vi fick höra om hur det är att leva, arbeta och vistas i ett afrikanskt land. Han hade många roliga bilder från vardagen i bl.a. huvudstaden Bamako där han var stationerad och där också FN:s huvudkontor i Mali fanns. Vi tackade Mikael på sedvanligt sätt och då visade det sig att han hade med sig en bok till oss, om denna tid, där han skrivit ett fint tack till oss!

Stefan Leo

Västervik

Jag får börja med att "göra en pudel". I förra numret, 3/25, berättade jag om hur Västervik kunde välkomna den legendariska motoryachten *Lilian II*. Alla fakta om *Lilian II* stämmer - men bilden på skönheten blev tyvärr fel. Fotot visade i stället M/Y *Vitesse*, även detta en gammal skönhet, som ägs av Richard Bergström, tillika delägare i Pampas Marina i Västervik. Den här båten köpte Richard för 2.500 kr 1971. Vid köpet var hon i det närmaste att betrakta som ett "vrak" men idag är hon renoverad och är i det närmaste i originalutförande. Richard Bergström besökte oss på en klubbafon i september 2023 och berättade då bland annat om den här båten och alla sina andra intressen rörande allt från motorer och båtar till järnvägsvagnar. Richard är även en av initiativtagarna bakom AquaVilla. Flytande hus som idag finns på ett antal platser i Sverige, bland annat i Västervik och Stockholm. Vill du läsa mer om just M/Y *Vitesse*, så kan jag rekommendera ett besök på hemsidan www.classicboatmeet.se/cbm-boat/vitesse. Även AquaVilla har en hemsida som kan vara värt ett besök för den som är intresserad av ett, något annorlunda sätt, att bo.

Tillbaka till *Lilian II*. Jag har, efter en del efterforskningar, lyckats hitta rätt bild på *Lilian II*. Fotot tillhör Martin Prieto Beaulieu och visar när hon stävar in mot Pampas Marina i Västervik sommaren 2025. I skrivande stund ligger hon på land och är under fullständig "make over". Ett arbete som är tänkt vara klart sommaren 2026. Därefter ska hon återbördas till sin födelseort - Stockholm.

Våra klubbafon hösten -25 inleddes med en liten nostalgitripp. Vi hade filmafon med "Hemma hos Hootenanny Singers". För den som inte kan sin historia så kan jag berätta att bandet Hootenanny Singers bildades i mitten av 1960-talet av fyra musikaliska killar från Västervik. I bandet ingick bland annat en medlem vid namn Björn Ulvaeus, om det möjligen klingar bekant? Hur eller hur så har både Björn och hans kompanjon, Hansi Schwarz, betytt mycket för Västervik. Björn Ulvaeus kanske inte behöver någon närmare presentation. Hansi Schwarz är "pappa" till Visfestivalen som startade 1966. Festivalen äger rum i Stegeholms slottsruin, alltid vecka 28 och pågår alltid torsdag till lördag. Stegeholms slottsruin ligger ett "stenkast" från vår klubbstuga Marinstugan. Hansi avled 2013 men hans son, Carl Åstrand, har axlat rollen som festivalarrangör. Visfestivalen lever vidare och nästa år kan man fira 60-års jubileum. Inte illa!

Lilian II angör Västervik en gråmulen sommardag 2025 inför sin kommande restaurering, vilken beräknas ta cirka ett år. Därefter väntar ny seglats till hennes födelsehamn - Stockholm. Foto: Martin Prieto Beaulieu

T.v. Perry Essén, projektledare för Region Kalmar's satsning på ny psykiatribyggnad vid Västervik sjukhus, berättade om resan från start till mål. En resa som tog drygt tre år. T.h. Olof Nimhed, 2:e vice ordförande i Smålandshamnar AB, gav oss en inblick i hur en offentlig verksamhet kunde gå från minusresultat till plus tack vare en ledning som lyckats hitta rätt inkomstkällor. Foto: Privat

Vid klubbafonen i september gästades vi av Perry Essén, projektchef för Region Kalmar's byggnation av nya psykiatrihuset i Västervik. Perry berättade om resan från första spadtaget 2022 fram till inflyttning i september 2025. En spännande resa som dessutom resulterat i att Västervik fått ett nytt "landmärke". Byggnaden reser sig över alla andra byggnader i stan oavsett om man kommer till Västervik sjövägen eller landvägen. Befinner man sig på översta våningen i huset så har man en fantastisk utsikt över den fina skärgården och inloppet till Västervik. I huset, som är på 24.500 m², har det dragits 78.000 meter datakabel!

Årets sista klubbafonen, i oktober, hade vi glädjen att lyssna till Olof Nimhed. Olof besökte oss i egenskap av 2:e vice ordförande i Smålandshamnar AB. Han berättade historien om hur Västerviks hamn införlivades i Smålandshamnar AB i början av 1990-talet. Idag är det ett samarbete mellan Västerviks, Oskarshamns och Hultsfreds kommuner. Västerviks kommun äger 15% av aktierna och glädjande är

att vår hamn går med vinst och dessutom med god marginal.

Sist, men inte minst, måste jag så klart delge er ett av det största som hänt i Västervik detta år - Västervik Speedway knep i september SM-guldet, om än med minsta möjliga marginal men va' sjutton - vi är ju ändå bäst (se bild nedan)!

Just nu arbetar styrelsen med att få till ett intressant program för våra klubbafon 2026. Som vanligt är vi positiva och hoppas att det blir välbesökta klubbafon även nästa år.

Barbro Bewernick

Växjö

Den årliga grillfesten hölls traditionsenligt och blev en riktig fullträff. Med grillmästarna Jan Hjortsberg och Leif Carlsson vid grillen kunde gästerna luta sig tillbaka och njuta av både väldoft och god stämning. De båda grillade med stor entusiasm för att säkerställa att maten skulle räcka till alla närvarande. Det grillades febrilt, och deras insatser uppskattades av samtliga gäster. Ungefär ett tjugotal gäster deltog i festligheterna. Stämningen var på topp redan från start och höll i sig hela kvällen. Ingen behövde gå hem hungrig – maten räckte och blev till och med över. Årets grillfest blev en succé, tack vare grillmästarna och det goda sällskapet.

Höstens första tisdagsträff skedde som vanligt på första tisdagen i september. Styrelsen genomförde också höstens första styrelsemöte innan tisdagsträffen. Styrelsen hade många frågor att ta tag i. Bl.a. bildades en grupp som ska ta fram ett program för en studieresa till våren. Frågan om namnbyte på riksföreningen påverkar naturligtvis även lokalföreningarna som måste ändra på bl.a. stadgarna. När styrelsen genomfört sitt möte var det dags för sedvanlig gofika under ledning av våra klubbmästare Jan och Leif som serverade en buffé av rätter som alla lät sig väl smaka av.

Oktoberns ärtmiddag avlöpste lika elegant som när ett fartyg löper av stapelbadden. De tjugotalet gäster som hade infunnit sig fick smaka på den goda ärtsoppan och de som så önskade fick också varm punsch till. Som alltid serverades pannkakor med grädd och sylt. Det hela avslutades med kaffe och kaka. Som vanligt räckte både punchen och ärtorna så att alla blev mätta, nöjda och glada när de så småningom tog ut kursen hem.

På höstmiddagen serverades kycklinggryta provençale som huvudrätt och som förrätt kunde vi njuta av en god gubbröra som sköljdes ner med en liten nubbe eller två. Desserten bestod av en fantastisk

Ovan höstmiddag och till höger Sten Svensson som tar för sig vid sillaftonen i november.

äppelkaka med en superb vaniljsås. Vi är lyckligt lottade med ett sådant team i bys-san. En och annan sång kunde också "av-njutas" av det 25-tal gäster som övervade middagen.

Årets sillafton gick av stapeln i början av november med ett tjugotal glada sjö-män. Valspråket att fisken ska simma kom inte på skam. Både snaps och öl inmundigades samt en och annan sång hördes runt bordet. Köksmästarna hade lagt ner sin själ i att ta fram ett fantastiskt sillbord och Janssonen smakade bra till detta. Det hela avslutades med en hembakad kaka med sylt och grädd till kaffet.

Bengt Carlsson

Råd och anvisningar för avsnittet "Lokalföreningarna informerar" i Vår Marin

Avsnittet i tidningen är maximerat till 12 sidor, vilket innebär en halv sida per lokalförening i det fall att alla 24 LoF:ar lämnar rapporter. Det gör sällan alla så en viss marginal finns oftast. För de LoF:ar som håller sig till ca 400 ord och ett par bilder är utsikterna att allt ska komma med mycket goda. Ett sådant exempel är Karlskrona i detta nummer. Skriver man inte i ett nummer kan man inte heller räkna med att kunna "kompenseras" för det i nästkommande nummer, något som Stockholmsföreningen märker vars artikel är kraftigt bantad för att komma ner i total balans. Det finns tyvärr ingen tid för dialoger om innehåll som kan bantas bort och vilket som ska vara kvar utan här förbehåller sig redaktionen att självständigt stryka det som inte får plats. Det bästa sättet att vara säker på att detta inte händer är att hålla sig till ovan nämnd rekommendation, max 400 ord och två bilder eller att redan vid inskick väldigt tydligt ange vad som är viktigast att få med.

Födelsedagar Vi hyllar

100 år

Åke Larsson 1926-01-30 LoF Norrtälje

90 år

Sören Strand 1936-01-02 LoF Gotland
Jan Hedberg 1936-01-06 LoF Karlshamn
Börje Bennmo 1936-02-04 LoF Göteborg
Gunnar Billow 1936-02-14 LoF Stockholm
Åke Kindstedt 1936-02-28 LoF Stockholm
Sven Held 1936-03-17 LoF Malmö
Anders Karlsson 1936-03-24 LoF Växjö

85 år

Dag Engström 1941-01-10 LoF Lysekil
Mats William Öhman 1941-01-16 LoF Nynäshamn
Stig Ohlsson 1941-01-19 LoF Lysekil
Bo Palmqvist 1941-01-22 LoF Karlskrona
Lennart Holmgren 1941-02-09 LoF Härnösand
Robert Hillgren 1941-02-15 LoF Norrköping
Kurt Erik Forselius 1941-02-22 LoF Nynäshamn
Jörgen Boye 1941-02-23 LoF Nynäshamn
Göran Oljeqvist 1941-03-03 LoF Stockholm
Sven-Åke Gillberg 1941-03-09 LoF Norrköping
Rune Dahlin 1941-03-13 LoF Sundsvall
Gunn Svensson 1941-03-13 LoF Karlshamn
Karl Evert Jansson 1941-03-19 LoF Norrtälje
Carl Nylander 1941-03-20 LoF Västervik
Inga-Lill Jakobsson 1941-03-26 LoF Stockholm
Per-Erik Johansson 1941-03-26 LoF Trelleborg
Bert Owe Nelson 1941-03-26 LoF Ängelholm
Jan-Åke Norén 1941-03-28 LoF Lysekil

80 år

Lars Danielson 1946-01-01 LoF Gotland
Göran Olvén 1946-01-01 LoF Göteborg
Pär Karlsson 1946-01-03 LoF Varberg
Bo Bergström 1946-01-04 LoF Trelleborg
Rolf Quiberg 1946-01-15 LoF Nynäshamn
Bo Hagelin 1946-01-16 LoF Nynäshamn
Lars Nordenberg 1946-01-17 LoF Göteborg
Tommy Blomqvist 1946-01-21 LoF Västerås
Kenneth Lustig 1946-01-23 LoF Norrköping
Lars Nilsson 1946-01-23 LoF Karlskrona
Kjell Thorngren 1946-01-27 LoF Haninge
Lennarth Rosén 1946-02-04 LoF Sundsvall
Rickard Nordenberg 1946-02-11 LoF Stockholm
Leif Nässén 1946-02-12 LoF Härnösand
Karl-Lennart Haglund 1946-02-17 LoF Haninge
Jan Wallerius 1946-02-22 LoF Västervik
Björn Danielsson 1946-02-25 LoF Göteborg
Bo Larsen 1946-02-25 LoF Kalmar
Denny Wikman 1946-02-25 LoF Härnösand
Hans Wikman 1946-02-25 LoF Härnösand
Lars Malmlof 1946-02-26 LoF Haninge
Ulf Björkman 1946-03-01 LoF Norrtälje
Lisbeth Claesson 1946-03-01 LoF Göteborg
Ted Gotthard 1946-03-03 LoF Karlskrona
Jan Strömberg 1946-03-04 LoF Södertälje
Jörgen Johansson 1946-03-06 LoF Stockholm
Roland Karlsson 1946-03-06 LoF Lysekil
Lars Jansson 1946-03-12 LoF Stockholm

Peter Bernström 1946-03-13 LoF Härnösand
Bengt Jönsson 1946-03-13 LoF Halmstad
Jan-Christer Andersson 1946-03-16 LoF Västerås
Bert Grafström 1946-03-16 LoF Sundsvall
Lars Pontus Blomberg 1946-03-17 LoF Sundsvall
Gerd Nejdefelt 1946-03-21 LoF Karlskrona
Sten Ranwald 1946-03-24 LoF Lysekil
Lars-Åke Åsell 1946-03-25 LoF Stockholm
Thomas Tillenius 1946-03-27 LoF Norrköping
Sven-Gösta Wallfors 1946-03-31 LoF Karlskrona

75 år

Caj Bülow 1951-01-13 LoF Ängelholm
Carl Brüdigam 1951-01-15 LoF Karlshamn
Lars Törnqvist 1951-01-16 LoF Norrköping
Lars Berntzen 1951-01-18 LoF Sundsvall
Gilbert Sylwander 1951-01-30 LoF Norrtälje
Per-Göran Högback 1951-02-15 LoF Göteborg
Tore Nyblom 1951-03-06 LoF Göteborg
Magnus Rietz 1951-03-09 LoF Nynäshamn
Ingmar Elofsson 1951-03-12 LoF Karlskrona
Hans-Inge Hellström 1951-03-13 LoF Malmö
Jan Odenmo 1951-03-13 LoF Växjö
Jan Hamberg 1951-03-15 LoF Västervik
Ingrid Halling 1951-03-17 LoF Västervik
Ulf Kyrlling 1951-03-19 LoF Kalmar
Håkan Ågren 1951-03-19 LoF Södertälje

70 år

Tony Gunnarsson 1956-01-01 LoF Karlstad
Håkan Persson 1956-01-03 LoF Sundsvall
Thomas Hjelm 1956-01-08 LoF Västervik
Rydiger Mirbäck 1956-01-09 LoF Haninge
Hans Tornerhjelm 1956-01-09 LoF Karlskrona
Örjan Sundkvist 1956-01-12 LoF Haninge
Magnus Leuchovius 1956-01-15 LoF Västerås
Robert Wåland 1956-01-17 LoF Stockholm
Christer Johansson 1956-01-23 LoF Karlskrona
Per Robert Olof Svensson 1956-01-23 LoF Stockholm
Gunilla Lindell 1956-02-06 LoF Karlshamn
Jan-Olof Andersson 1956-02-07 LoF Norrköping
Sven Björbacken 1956-02-16 LoF Karlshamn
Christian Weddig 1956-02-22 LoF Varberg
Per Risholm 1956-02-23 LoF Karlshamn
Börje Eriksson 1956-02-28 LoF Härnösand
Torgny Irlander 1956-02-29 LoF Norrtälje
Ola Kjerrud 1956-02-29 LoF Norrtälje
Göte Sennette 1956-03-07 LoF Stockholm
Stefan Dahlberg 1956-03-09 LoF Karlskrona
Lennart Björnerhag 1956-03-25 LoF Varberg

65 år

Ulf Hansson 1961-01-05 LoF Stockholm
Mikael Lilja 1961-01-09 LoF Ängelholm
Hans Hansson 1961-01-10 LoF Karlshamn
Jan Berglöw 1961-01-19 LoF Stockholm
Tommy Öberg 1961-01-23 LoF Sundsvall
Caj Söndborg 1961-01-30 LoF Västerås
Björn Sundblad 1961-02-01 LoF Stockholm
Anders Lundin 1961-02-18 LoF Västervik
Leif Almqvist 1961-02-22 LoF Lysekil

Torbjörn Berglund 1961-03-08 LoF Göteborg
 Kjell Åke Beckman 1961-03-13 LoF Stockholm
 Mats Andersson 1961-03-16 LoF Norrköping
 Kent Lövgren 1961-03-17 LoF Stockholm
 Kenneth Carlberg 1961-03-19 LoF Haninge
 Mats Nilsson 1961-03-24 LoF Trelleborg
 Peter Öberg 1961-03-25 LoF Härnösand

60 år

Carl-Johan Burack 1966-01-08 LoF Stockholm
 Jan Lundkvist 1966-02-17 LoF Västerås
 Carl-Gustaf Tubbin 1966-03-04 LoF Norrköping
 Jonas Ericson 1966-03-15 LoF Stockholm
 Peter Hallengren 1966-03-18 LoF Göteborg
 Christer Fagervall 1966-03-24 LoF Göteborg

55 år

Olle Andersson 1971-01-13 LoF Lysekil
 Dennis Wahlstedt 1971-01-30 LoF Halmstad
 Jens Trogen 1971-01-31 LoF Trelleborg

50 år

Anders Svenserud 1976-01-07 LoF Gotland
 Mattias Bergsten 1976-03-16 LoF Lysekil
 Thomas Drugge 1976-04-05 LoF Västerås

40 år

Benny Norström 1986-02-24 LoF Södertälje
 Rickard Östman 1986-03-23 LoF Västerås

30 år

Johan Scholander 1996-03-26 LoF Stockholm

Nya medlemmar

Vi hälsar följande 39 (!) medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Mattias Georgsson

Härnösand

Björn Eriksson
 Efsthios Nisiforou
 Lars Öhman
 Stefan Keijser

Karlskrona

Helene Fagerstedt Gustafsson
 Mikael Johannesson
 Susann Andersson
 Yvonne Eriksson

Lysekil

Pål Ruud

Norrköping

Kaj-Ari Olsén
 Per-Anders Klockars
 Peter Malmsjö

Norrtälje

Anders Frisk
 Anders Werner
 Bert Carbring
 Ihle Åström
 Jan Andersson
 Mikael Brink

Stockholm

Alf Andersson
 Börje Jacobsson
 Claes Olsson
 Daniel Bergenås
 Fredrik Herlitz

Trelleborg

Mats Nilsson
 Sven Anders Larsson

Ängelholm

Kaj Karlsson
 Guy Rosvall

Västerås

Bertil Eriksson
 György Takacs
 Mikael Bjälevik
 Rickard Östman
 Lars Eklund
 Petteri Nyström
 Yrjö-Pekka Rautalahti
 Angelica Bernhardsson
 Monika Koerfer

Ängelholm

Leif Olsson
 Thomas Gejke

Utöver dessa finns ytterligare 19 preliminära medlemmar som anmält sitt intresse sedan september året som förhoppningsvis blir fullvärdiga medlemmar inom kort!

Prislista för annonsering i tidskriften "Flottans Män"

Typ/plats	Storlek (bredd*höjd)	Pris
Omslagets baksida	210 * 240 mm	8 000 SEK
Helsida	172 * 256 mm	6 500 SEK
Liggande halvsida	172 * 128 mm	3 250 SEK
Stående halvsida	256 * 83,5 mm	3 250 SEK
Stående kvartssida	83,5 * 128 mm	1 700 SEK
Liggande kvartssida	172 * 64 mm	1 700 SEK
Liggande mindre sida	172 * max 50 mm	1 000 SEK

Detaljer och övriga villkor såsom material mm i form av text/bilder dialogiseras med formgivaren på e-post annonser@flottansman.se Flottans Mäns tidning är befriad från moms.

Avlidna kamrater

Nils-Gunnar Andersson, KARLSKRONA
Född den 17 oktober 1936, Avliden den 11 augusti 2022

Stig Bengtsson, VÄSTERHANINGE
Född den 13 juli 1932, Avliden den 15 oktober 2025

Lillemor Björk, KARLSHAMN
Född den 1 februari 1938, Avliden den 18 september 2025

Rune Flinck, SURAHAMMAR
Född den 5 juli 1940, Avliden den 3 november 2025

Göran Hagman, KÄVLINGE
Född den 26 april 1939, Avliden den 22 november 2025

Lennart Henell, STAVSJÖ
Född den 28 februari 1936, Avliden den 20 oktober 2025

Hans Ingevall, BORGHOLM
Född den 26 februari 1941, Avliden den 26 oktober 2025

Bo Johansson, SUNDBYBERG
Född den 5 juni 1942, Avliden den 23 september 2025

Jan Johansson, EDSBRO
Född den 29 december 1945, Avliden den 28 april 2025

Esko Kivijuuri, TORSHÄLLA
Född den 16 november 1933, Avliden den 16 oktober 2025

Michael Larm, NORRTÄLJE
Född den 26 november 1956, Avliden den 14 oktober 2025

Lars Bertil Larsson, KARLSKRONA
Född den 24 maj 1938, Avliden den 28 oktober 2025

Lars Melzén, HÖGSBY
Född den 7 augusti 1949, Avliden den 13 november 2025

Sven-Gösta Mårtensson, SÖDERTÄLJE
Född den 18 juni 1936, Avliden den 4 oktober 2025

Brage Nordin, SUNDSVALL
Född den 16 oktober 1936, Avliden den 2 september 2025

Sven Åke Persson, VÄSTERHANINGE
Född den 2 juni 1939, Avliden den 27 augusti 2025

Sören Persson, NORRTÄLJE
Född den 7 oktober 1939, Avliden den 4 oktober 2025

Gunnar Pettersson, STOCKHOLM
Född den 12 november 1940, Avliden den 22 oktober 2025

Olof Pålsson, KARLSHAMN
Född den 29 juli 1939, Avliden den 29 september 2025

Per Olof Rekola, STOCKHOLM
Född den 8 november 1946, Avliden den 21 september 2025

Åke Sölvander, SALA
Född den 31 december 1933, Avliden den 5 september 2025

Hans Wachtmeister, JOHANNISHUS
Född den 11 januari 1940, Avliden den 16 oktober 2025

**Hedra våra avlidna kamraters
minne med en gåva till
Föresningen Marinkamraterna
Affärsgiro 5 88-19-4**

**Efter Din betalning sänder
FM kansli blanketten till
de sörjande.**

Kontaktpersoner i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.marinkamraterna.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Thomas Engevall	070-588 75 89	Junibacken 9	135 54	TYRESÖ	thomas.engevall@marinkamraterna.se
Vice förb.ordf	Lars Sager	0702-815096	Varvsvägen 23	372 97	RONNEBY	lars.saager@telia.com
Sekreterare	Jan Eric Knutas	070-672 17 62	Kusseredsvägen 15	434 99	KUNGSBACKA	jan.eric.knutas@gmail.com
Kassör	Magnus Bergman	-	Sanhammsgatan 25	115 60	STOCKHOLM	magnus@welams.se
Medlemsregister	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@marinkamraterna.se
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@marinkamraterna.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riks@marinkamraterna.se

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson (070 659 64 65), suppleant: Bengt Randevåg (070-312 01 77)

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@telia.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	cawejohansson3@gmail.com sundsvall@marinkamraterna.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Jan Berglöw (070-772 05 66), suppleant: Olle Jansson (070-587 03 44)

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	gotland@marinkamraterna.se
Föreningslokal:	Marinstugan Gotlandsresor/Scandic Visby, Färjeleden 3,			621 58	VISBY	
Haninge	Lars Larsson	076-190 0591	Kullerstensvägen 63	137 61	JORDBRO	haninge@marinkamraterna.se
Norrköping	Peter Ekström	072-531 3536	T Fogelqvistgatan 69	603 76	NORRKÖPING	peterekstrom52@gmail.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	070-582 53 53	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	norrkoping@marinkamraterna.se
Norrköping	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Jan Berglöw	070-772 05 66	Östgötagatan 62	116 64	STOCKHOLM	jan.berglow@marinkamraterna.se
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@marinkamraterna.se
Södertälje	Tommy Carlsson	070-774 6304	Vretvgen 5	153 37	JÄRNA	jarnasnickarn@gmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Antonio Grimaldi	070-532 02 40	Plåtverksgatan 132	724 49	VÄSTERÅS	antonio.carlo.grimaldi@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@marinkamraterna.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Lars Sager (070-281 50 96), suppleant: LarsIngvar Elofsson Memsengrell (076-510 04 72)

Kalmarsund	Roland Stengård	070-811 81 02	Solit	579 71	RUDA	roland.lm@stengard.nu
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Lars Sager	070-281 50 96	Varvsvägen 23	372 97	RONNEBY	lars.saager@telia.com
Malmö	Jörgen Persson	070-258 80 02	Vångvägen 9	241 32	ESLÖV	momek556@gmail.com
Trelleborg	Maths Witt	073-418 86 25	S:t Gertrudsväg 30	231 53	TRELLEBORG	maths.witt@saabgroup.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Ove Engkvist	073-351 48 15	Lobeliovägen 7	352 51	VÄXJÖ	vaxjo@marinkamraterna.se

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Jan Eric Knutas(070-672 17 62), suppleant: Ulf Ängemo (070-350 09 14)

Göteborg	Claes Strömwall	072-522 54 40	Örnehufvudsgatan 17	412 59	GÖTEBORG	claes.stromvall@live.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@marinkamraterna.se
Halmstad	Torbjörn Malmqvist	076-177 35 82	Olas Gränd 1	302 90	HASMLSTAD	torbjorn.malmkvist@telia.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@marinkamraterna.se
Jönköping	Sven Johansson	070-224 37 74	Yllestad Träshed	521 95	KÄTTILSTORP	tralshed@gmail.com
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunenbesta.se
Lysekil	Van Carlzon	070-428 80 06	Rixövägen 13	454 93	BRASTAD	lysekil@marinkamraterna.se
Varberg	Jan Steinbach	070-632 24 46	Göthriks väg 8	432 98	GRIMETON	varberg@mrinkamraterna.se
Föreningslokal:	Gamla Tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 43	VARBERG.	
Ängelholm	Bertil Lundvall	070-257 23 66	Sven Brocks gata 4A	262 64	ÄNGELHOLM	b.lundvall@gmail.com
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 33	ÄNGELHOLM.	angelholm@marinkamraterna.se

Utgiven av: Riksförbundet Föreningen Marinkamraterna, Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

